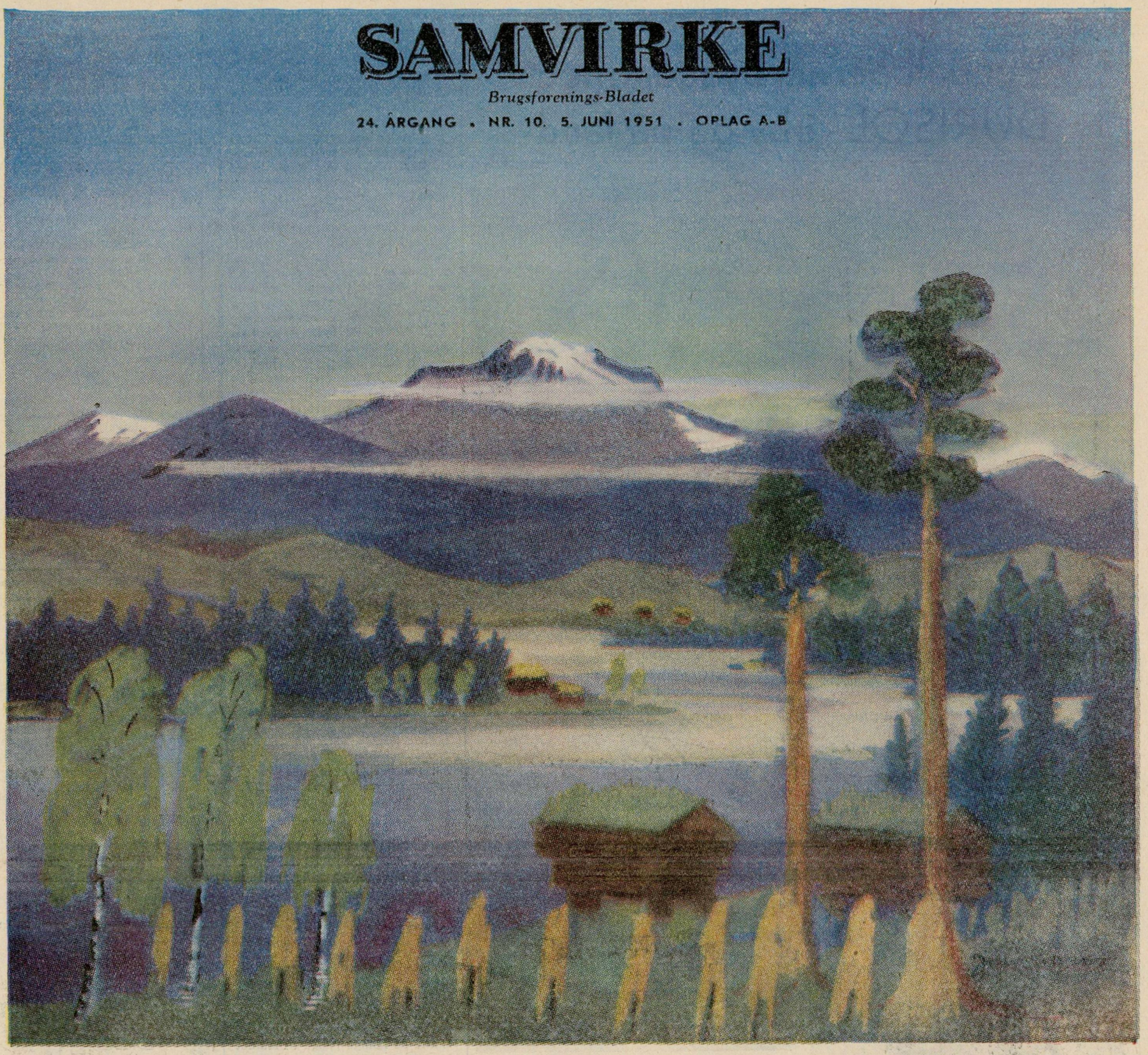
SAMVIRKE

Brugsforenings-Bladet

24. ÅRGANG • NR. 10. 5. JUNI 1951 • OPLAG A-B

FRA ØSTERDALEN. EFTER MALERI AF JOHAN BEHRENS

100 ÅR TILBAGE I TIDEN

HVAD kender en dansk gennemsnitsturist til landet Norge? Hvor mange kender Østerdal med Norges næststørste sø Femund, en rigtig fjeldsø, hvis vandspejl ligger godt 500 meter over Mjøsens omgivet af de smukkeste fjelde, man kan tænke sig.

De vældige fjeldplateauer omkring Femund danner sommer og vinter de mest ideelle sportsområder for danske sportsfiskere og fodturister; man skal bare ikke møde op med krav eller forventninger om gennemgående tog, om normale hoteller, om jævne veje og »moderne« komfort, for det findes der meget lidt af. Til gengæld vil man opleve den spænding og charme, der f. eks. ligger i at krydse over fjeldvidden, hvor der så sent som sidste efterår blev skudt en vældig bjørn.

Eller charmen ved, efter en lang dags stræbsom fjeldvandring vel ankommet til bondegården at få serveret en elsdyr-mørbradsbøf nedlagt egenhændigt af manden på gården, og lækkert tilberedt af »ho kærringa« (hende kællingen), som husets frue kaldes på disse breddegrader.

På disse kanter bor turisterne på bondegårdene. Man finder dem samlet i bygder i dalbunden, og den norske turistforening har igennem de sidste år gennemført opmærkning af de bedste og sikreste fjeldovergange fra bygd til bygd. Man styrer i seks—otte op til ti eller tolv stolte timer igennem fjeldtoppenes størknede hav og når hen under aften ind i den trygge havn, der dannes af den firelængede fjeldgårds bjælkestuer. Man modtages af glade smil af husets folk, kaster anker ved et gediegent aftensbord og synker endelig til bunds i en god og blød seng lykkelig over atter med held at have besejret højfjeldet.

Danskere vil her på de ensomme østlandske fjeldgårde træffe en bondetype, som man i trækhestens og hundehullets Danmark dårlig nok har kendt. I alle de århundreder, da den danske bonde var undergivet danske eller tyske herremænd, var den norske odelsbonde en fribåren mand, der satte foden under eget bord. En særlig rankhed i ryggen, en ubøjelig kærlighed til frihed og selvstændighed præger disse jættestærke nybyggere. Det har vel ikke været de ringeste af landets mænd, der for nogle hundrede år siden så levemuligheder heroppe i fjelddalene, hvor andre kun så uendelige skove og hårde klippeblokke.

Vejforbindelserne i Nord- og Østerdal er sparsomme. Der bygges og bygges på kraft, og der findes allerede 4000 km landeveje, men det er, som vejene opsluges i bunden af de store dale og lader fjeldet og skovene uberørt. Vældige strækninger øst for Femundsøen har kun vejforbindelse øst på til Sverige. Og de stier, man som fjeldturist slår ind på, går jo tværs over fjeldryggene, igennem passene, og derved kommer turisterne af idag til at betræde de samme ruter, som kongen og hans hirdmænd fulgte for 1000 år siden, og som pilgrimme fra Norge, Sverige — og Danmark? — fulgte for 650 år siden på deres pilgrimsfærd op til domen i Nidaros. Konger, pilgrimme og turister har det tilfælles, at de gerne vil den korteste vej over fjeldet til deres mål, — og op igennem passet, det er ikke alene den korteste vej, men dengang, da rigtige veje ikke fandtes, var det den eneste, der var tør og farbar ved sommertid. Turisten, der i dag betror sit liv til højfjeldet, fører dog en mere sikker tilværelse end hans nævnte forgængere. Hør bare, hvordan kong Erik Magnusson i sit værnebrev for pilgrimmene til St. Olav d. 25. nov. 1297 skriver om at beskytte de vejfarende:

— — — »Vi forbyder enhver på nogen måde at forurette dem personligt eller med hensyn til det gods, de fører med sig, med mindre de er vore eller rigets uvenner, eller nogen af dem er spejdere og forråde os eller riget, eller har med sig så mange våben, at de mere synes at være hærmænd end pilgrimme ...«

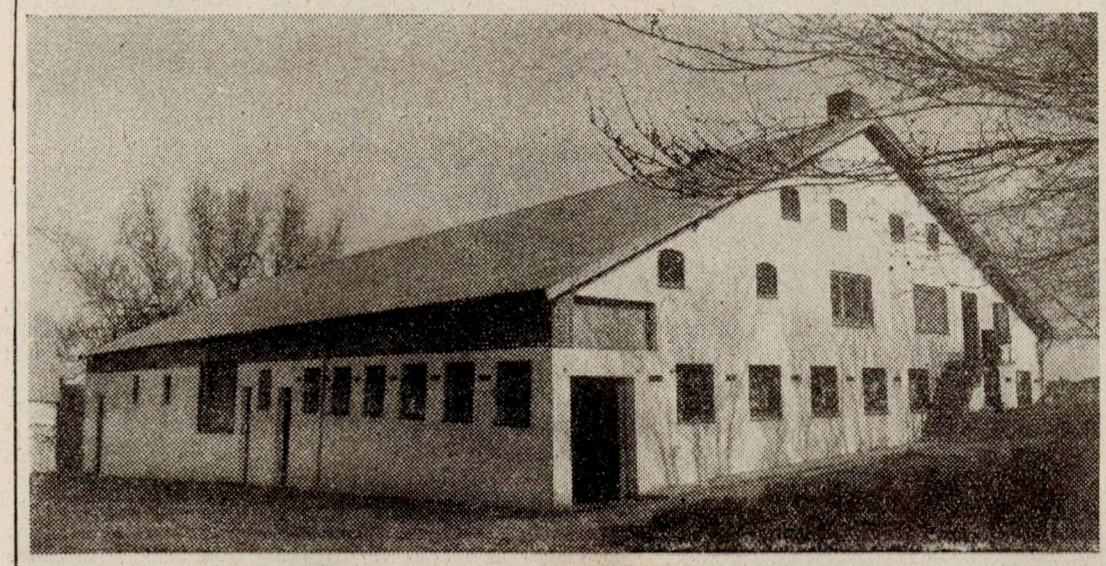
Man aner — og det fremgår også af de senere kongelige anordninger af 1303 og 1328 —, at enkelte af disse »pilgrimme« ikke var Guds bedste børn, og man mindes vor egen førkrigstids tiggende og spionerende tyske »vandrefugle«, som skaffede værnemagten så værdifulde oplysninger.

Trods veje og jernbaner er landet øst for Østerdalen tyndt befolket, kun 2½ person bor der pr. kvadratkilometer, mod ca. 100 i Danmark. Kulturen trænger kun langsomt ind i disse vældige områder, og det er ikke så mange generationer siden, at konfirmanden øst for Femund i Elgå skrev sit salmevers med kulstumper på birkebark. Papir og pen fandtes ikke. Den dag i dag er der langt til nærmeste købmand, men en 60-årig bonde i Engerdal fortalte, at der i hans ungdom var 110 km til nærmeste butik i Rørmos. Det tog 3 døgn med hest og slæde at nå frem til butiken, 3 tilbage igen, ialt 6 døgn, så det blev ofte kun til een bytur i løbet af året, som regel i marts, når den islagte Femundsø dannede en ideel slæbevej.

På en af disse ture til byen traf den gamle engang hos købmanden i Rørmos en ung landmand, som var ifærd med at købe 3 tønder salt: tc

Man behøver ikke at tage til sydens fjerne lande for at finde byer og egne, som er blevet glemt af den moderne tid. I de nordiske dale, som ikke ligger på de slagne veje, vil man finde samfund, hvor livet i mangt og meget er, som vi forestiller os livet i en dansk landsby for hundrede år siden. I denne artikel fortæller civilingeniør Eigil Poulsen underholdende om dette ukendte Norge, et Norge, der er langt interessantere at besøge end det moderne Turist-Norge.

Vendelboerne bygger med DURISOL - i by og på land

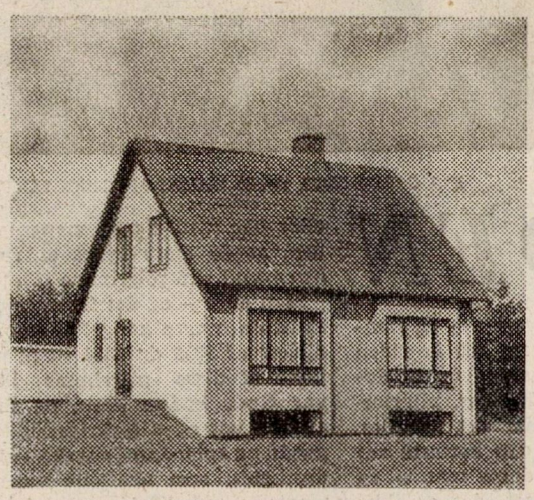

Proprietær Chr. Christensens store stald- og ladebygning på Nr. Krogsdam pr. Thorshøj

Gårdejeren har fået bedre trivsel i tørre stalde

Efteråret 1949 og sommeren 1950 opførte jeg henholdsvis svine- og kostald af Durisol.
Materialet har til begge formål svaret til forventningerne – sunde, tørre stalde, der med Durisol's store isoleringsevne giver mulighed for en kraftig ventilation uden for stort temperaturfald.
Dyrenes bedre trivsel og sundhedstilstand er iøjnefaldende. Svinene er leveringsfærdige ca. 14 dage tidligere. Både svine- og kostald er isoleret med Durisol-skærver.
Staldene var ualmindelig hurtigt tørre og færdige til brug. For alle, der bruger store mængder af grovfoder til kvæg og svin, vil det – med de erfaringer, jeg har høstet – være en god forretning at bruge Durisol til nybygning og til isolering af ældre stalde.

Chr. Christensen
Nr. Krogsdam
Thorshøj.

Landinspektør Raben-Skovs villa opført sommeren 1950 på Park Alle i Hjørring.

Landinspektøren har fået lunt hus og lav brændselsregning

Den 1/10 1950 indflyttede jeg i et af mig i sommeren 1950 opført enfamiliehus beliggende på Park Alle i Hjørring. Tegningen er udført af arkitekt Sleth Hansen, Hjørring. Byggematerialer: Durisolblokke. Huset er opført efter Durisolfabrikkens forskrift.
Huset er til min fulde tilfredshed, og efter min mening har byggematerialet mange gode fordele, bl. a. er dets isoleringsevne uomtvistelig. Opvarmningen begyndte 1/9 50, og indtil den 8/5 51 har hele huset været opvarmet (6 værelser – 8 radiatorer, undertiden 9). Brændselsforbrug: 55 hl cinders, 1 hl kul, 18 sække briketter, 5 sække brunkul.
Det bebyggede areal udnyttes mere end ved stenhuse forårsaget af den mindre murtykkelse. Låneforholdene er ubetinget gode – 85 % statslån til 3¾ % incl. rente og afdrag – ingen kredit- eller hypotekforeningslån.

Raben Skov

Kontorassistent Jens Mathiasens hus i Hjørring.

Kontorassistenten har fået billigt hus, god financiering, lav husleje og lille brændselsregning

Hjørring, maj 1951.

Da byggematerialet Durisol kom frem, blev jeg straks klar over, at nu havde man åbnet mulighed for, at også den mindrebemidlede del af befolkningen kan få eget hus, idet man med Durisol er i stand til at bygge sit eget hus selv. Ved hjælp fra forskellige familiemedlemmer lykkedes det for mig at få mit hus færdigt på knapt 6 måneder, og det kan vist siges at være rekord, idet det udelukkende er fritidsbyggeri. Vi har selv lavet det hele med undtagelse af tømrer- og glarmesterarbejdet. Endvidere er der den fordel ved Durisol, at det er meget varmeisolerende, og jeg regner med, at jeg i vinter har sparet 10 % i brændsel.

Jens Mathiasen
kontorassistent.

Rådfør Dem med os om byggeri - skriv efter brochure

Durisol

NØRRESUNDBY Telefon 6165-6250

hundrede og fyrre kg salt. »Hvad han dog skulle bruge alt det salt til?« – »Jo, sagen var den, at hans gamle far var ved at dø, og at få ham i indviet jord på denne årstid, hvor alt var bundfrosset, var umuligt. Man kunne da ikke så godt give sig til at forstyrre gravfreden ved at sprænge hul på kirkegården. Så nu ville han salte liget ned, så det kunne holde sig smukt, til jorden engang sidst i maj eller juni blev til at grave i.« Således løste disse fromme bønder deres problemer ved hellig enfold parret med praktisk sans.

Guds ord har magt over sindet her i de øde fjelddale. Det fortælles, at bare der var ryddet og rejst 4 bondegårde som første begyndelse til en bygd – som nu ofte er på 20–25 gårde –, så kunne det være nok til en menighed. Arbejdskraft og materialer blev skaffet frem, og det første gudshus rejst der på stedet.

ALLE KONTROLLERER ALLE

Endnu er det almindeligt at se, at alle en gårds bøger er af kristeligt indhold, mange af missionsk art. Her, på gulnede blade, i støvede og slidte bind genopvækker Jesus Lazarus fra de døde, – her lider San Sebastian alle de frygteligste pinsler, – her må Sankt Antonius udholde de mest forførende fristelser, – alt medens det duftende birkebrænde flammer venligt på pejsen.

Men kristeligt moralsk leves livet her i disse små samfund, hvor alle kontrollerer alle: kortspil er banlyst som det djævlens værk, det er – øl og spiritus nydes ikke, for livet er syndigt nok i sig selv. Dans hører man aldrig om. Men børn mangler ikke, de findes i flokke på hver gård, stille, noget ængstelige børn, der spændt lytter til de fremmedes mærkværdige akcent. Og tanken går tilbage et par hundrede år i tiden, da man på de ensomt beliggende fjeldgårde ikke kunne få et barn døbt eller konfirmeret, ikke et bryllup afholdt uden daglange vandringer over det barske højfjeld.

– Ja, disse børn på fjeldgårdene – de fødes i og vokser op i et miljø, der er bestemt ved århundreders tradition, og hvor nutidens sydende liv kun anes af og til i svage glimt. En 13-års, begavet dreng på en af gårdene ville så gerne være ingeniør, men at skaffe de mange penge til studiet lå naturligvis helt udenfor mulighedernes grænser. Der kunne allerhøjst være tale om at blive snedker eller tømrer. Til trods for at hans far var særlig byggeinteresseret, rejste selv dette svære problemer med hensyn til indenfor en overkommelig afstand at finde en håndværker, der kunne tage drengen i lære samt med hensyn til at skaffe de penge, der skulle medgå til den dyre læretid. En 14-års dreng i en anden bygd var særlig musikalsk, men blive musiker, som var hans højeste ønske, var helt umuligt. Han var nemlig den eneste dreng i den store børneflok, og det var nok til lige fra hans fødsel at fastslå, at han var bestemt til at blive bonde. Hvem skulle ellers føre gården videre? Miljøet lægger en jernhård og konventionspræget ramme om disse unge skæbner, og oprør er håbløst.

GÅRDENE SELVFORSYNENDE

Jorden er fattig deroppe i Nord-Østerdal. Hø kan dyrkes og – om man er heldig – også kartofler. Men jeg traf bønder, som sidste år tre gange havde lagt kartofler, som frøs for dem. Dalbunden ligger fra 500 til 800 meter over havet, og hvad lever iøvrigt de 5–10 køer af, de 4–5 får og lige så mange geder samt hesten af? De lever af hø og af rensdyrlav, som sidst på sommeren plukkes oppe på højfjeldet, samles i bunker for derpå at blive kørt ned til bygden med slæde.

TYROL og ITALIEN

En herlig busrejse med mange dejlige udflugter, som *alle* er inkluderet i nedennævnte pris

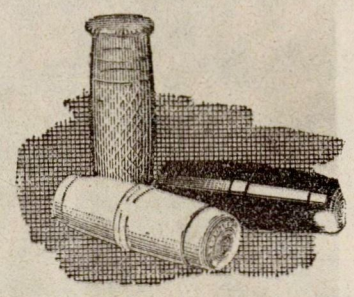
12 dage kr. 448,–

+ skat kr. 38,–, ab Randers. Læs venligst: Sejltur på Chiemsee med besøg i nonnekloster, Innsbruck med svævebane til Hafelekar, 2256 m o. h. Den berømte alpevej Grossglockner – Hochalpenstrasse, 3798 m o. h. Til Merano og Bolzano via Brennerpasset. Vi bor under opholdet i

MAYERHOFEN

den mest idylliske blandt Tyrols byer.
Afrejser 20/5 - 3/6 - 17/6 - 1/7 - 15/7 29/7 - 12/8 - 26/8 - 9/9 - 23/9
En reel rejse, hvor De får noget for Deres penge – og den er til overkommelig pris. Synes De om tilbudet, så opsæt ikke at ringe, skrive eller komme ind efter programmet. De vil ikke blive skuffet.

Randers Rejsebureau
Tlf. 4646, 4966 & Rigstlf. 50.
Medlem af Danmarks Rejsebureau Forening.

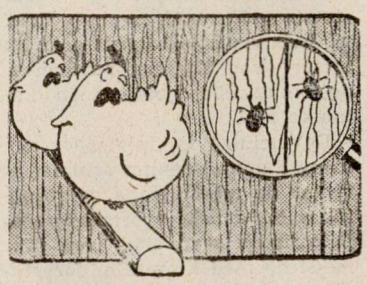

D. B. I. Plastic håndtag

Pynt op på Deres cykle med de nye D. B. I. Plastic-cyklehåndtag! De er stærke, flosser aldrig og går ikke i stykker selv når cyklen vælter. Fås i sort, creme og forskellige smukke kulører, (også transparente), der svarer netop til Deres cykles farve. Føres i 2 modeller (se tegningen). Husk at sige D. B. I. Plastic!

D.B.I. Plastics MADE IN DENMARK

At kalke er ikke nok

brug

APAMIDE

mod hønsenes blodmider

Alt træværk samt vægge, gulv og loft sprøjtes med APAMIDE, som har fjernvirkning. Blodmiderne vil nu myldre frem fra deres gemmesteder og falde døde ned på gulvet. Midlet er ganske uskadeligt for hønsene, ¼ l af den hvide, renlige emulsion til 10 l vand kr. 4,50, kan også blandes i hvidtevandet. Forlang APAMIDE hos Deres leverandør.

LASSEN & WEDEL A/S
Sv. Trøstsvej 4, Kbhvn. V.

så snart vinterføret tillader. Et beskedent foder, dette mos, og et uhyre arbejde at bringe disse hundredtusinder af læs ad de dårlige veje nedad fjeldene.

– Hvad med kraftfoder? spurgte jeg.

– Ja, det er jo så dyrt, at det næsten er som hård valuta, svarede bonden.

Disse landbrug er ofte for de tre fjerdedele baseret på naturaløkonomi. Overalt ser man spinderokken stå fremme – og den bruges den dag i dag. Husets frue klipper egenhændigt fårene, renser, karter og spinder ulden, væver stofferne, som bruges på gården; al mad, som står på bordet, er produceret på stedet. Bygningerne er som regel bygget af bonden selv eller hans forgængere med hjælp fra naboer og venner. Ofte er møbler, vogne og redskaber tilvirket af fatter selv, som er bonde og altmuligmand i een person. Elektricitet er sjælden i disse tyndt befolkede egne.

– Nå, så I vil sende strøm til Danmark, og så har I ikke strøm selv, drillede jeg dem, og de tøvede og svarede så, at det kunne de jo heller ikke rigtigt forstå. De syntes, det var rimeligt, at nordmændene først selv fik den elstrøm, de mangler.

Penge ser østerdalsbonden sjældent, og det tekniske fremskridt sinkes af mangel på kapital og arbejdskraft. Et eneste sted fortalte en bonde, at bygden i fællesskab nu havde købt en traktor – men han så skeptisk på rentabiliteten: hest havde de jo alligevel næsten alle, den kunne de ikke undvære.

Staten kunne nok ophjælpe erhvervet, men pengene bruges til forsvar, og store dele af det norske landbrug fører en hendøende tilværelse. Kun en omfattende arbejdsløshed i byerne kan hjælpe landbruget fremad igen ved at tvinge arbejdsfolk ud på landet til en lav løn. Sådan er de lokale ræsonnementer.

TRE GENERATIONER PÅ SAMME GÅRD

På denne måde lever bonden i Nord-Østerdal, gamle, unge og børn sammen, alle arbejder med i det opslidende landarbejde med århundredgamle redskaber og et minimum af teknik. På mange gårde træffer man tre generationer sammen; men de gamle fører ikke en ynkelig skyggetilværelse som aftægtsfolk i Danmark. Så længe gammelfar lever, er gården hans, han har nøglerne til alle rum, intet må røres uden hans tilladelse. Et sted traf jeg en sådan livskraftig, 80-årig bedstefar, der straks gav sig til at synge muntre soldatersange fra halvfemserne og fortælle om de storslåede manøvrer ved Halden i 1897.

Som følge af denne udpræget patriarkalske familieordning er det kvinderne, der bærer den lange arbejdsdag og det hårde slid. Jeg så flere steder gårdens kvinder slide i det hårde staldarbejde, mens voksne mænd sad ubeskæftiget inde i stuen. Et sted, hvor der i stalden stod en foreningstyr, havde gårdens patriark en særlig fiffig teori som forklaring på, at kvinderne brugtes som røgtere.

– Jo, ser du, tyren er jo så olm, men det hjælper lidt på dens dårlige humør, når det er kvinder, der muger ud og fodrer den!

Og da vi forlod gården, så vi en kvie fra en af nabogårdene forventningsfuld stå på gårdspladsen, medens tyren blev ført frem af gårdens kvinder, som med from alvor og nidkærhed sørgede for, at biblens ord om at vorde frugtbare ikke bare skulle gælde for mennesker, men også for husdyrene, af hvis frugtbarhed menneskets trivsel afhænger. Faktisk er kalve og kvier, evt. et kid eller lam, bortset fra mælken de eneste produkter fra disse magre fjeldgårde, der omsættes i penge.

DANSEN OM GULDKALVEN på VERDENSBØRSERNE

Spekulationsbølgen har hærget næsten alle de store børser. Flere af disse bølger har sat sig spor i den økonomiske historie, som f. eks. sammenbrudet på New Yorkerbørsen i 1929, der markerede indledningen til verdenskrisen i trediverne. I denne artikel fortælles underholdende om nogle af de største børsers særpræg og om nogle af de episoder, som er udspillet på disse børser.

WALL STREET, New Yorks finansgade, er ved børstidens begyndelse som en myretue. I den smalle slugt mellem skyskrabernes klippeskrænter jager mænd hæsblæsende mod børsen. Men ingen har så travlt, at de ikke har tid til respektfuldt at vige til side, når de møder en gruppe ældre, velklædte mænd, der tilsyneladende blot går spadseretur. Enhver ved nemlig, at her kommer børsens »store mænd«, de mænd, som med store køb eller salg af aktier bestemmer over kurser, over værdier og over menneskeskæbner. Denne respekt for »de store« er en af de få traditioner ved New Yorkerbørsen. Og traditionen er ung. Målt med f. eks. Antwerpens fondsbørs er New Yorks blot en grønskolling at regne. Ja, i sin nuværende rolle som den dominerende faktor i pengeomsætningen er Wall Street børsen kun en snes år gammel.

Der har været handlet i Wall Street i over et par hundrede år. Begyndelsen var et marked med sort arbejdskraft. I slutningen af 1700-tallet vendte de handlende ryggen til »de levende varer« og gjorde Wall Street til varebørs. I 1784 stiftede en række af gadens forretningsmænd den første bank i den nye verden, og Wall Street blev dermed den nye verdens finanscentrum. Femten år senere blev eneretten til at drive et vandværk udstykket i aktier, som solgtes i et kaffehus i Wall Street, og dermed begyndte gaden sin rolle som aktiespekulationens hjemsted. Det varede nøjagtigt 130 år, før Wall Street havde udspillet denne rolle. Punktum'et blev sat dramatisk. Som ved et jordskælv rystedes pengeinstitutter og mæglerkontorer i New York i 1929. Rystelserne bredte sig over hele Amerika, og dønningerne rullede ud over hele verden. Episoden markerede indledningen til den store verdenskrise i trediverne.

ET HALMSTRÅ FOR LAVINEN

Aktiespekulationen var løbet så vild, at ingen kunne kontrollere udviklingen. Men så med eet sprang sæbeboblen. Eksplosionen var voldsom. Kun få undgik at blive ramt. Nogle få store finansmænd søgte at dæmme op for katastrofen ved samlet at opkøbe for en kvart milliard dollars aktier. Det var som at lægge et halmstrå i vejen for lavinen.

Alle havde købt aktier, sjældent havde de betalt mere end en tiendedel af aktiens pålydende, for resten hæftede de med deres ejendele eller rede formue. Med eet ville alle sælge, til hvilken som helst pris. Kun få fik solgt, de fleste tabte ved sammenbrudet. Salgsbølgen var i de hektiske oktoberdage 1929 så voldsom, at telegrafapparaterne, der bringer kurserne fra børssalen ud til mæglerkontorerne, ikke kunne følge med. De var fem timer bag efter begivenhederne i børssalen.

Wall Street børsen overlevede katastrofen. Men den var en anden efter det store sammenbrud. I dag er der rolig og behersket handel. Det er, som om Wall Street har opdaget, at børsforretninger er andet end spekulation. Dog er tempoet amerikansk, een million aktier skifter daglig ejer i de få børstimer, 20 milliarder dollars blev sidste år omsat i New Yorks fondsbørs.

FJORTEN HUNDREDE

Trods den nye ånd er Wall Street børsen ikke adstadig. Denne betegnelse gælder bedre for *Londons* børs. Ganske vist går kun få børsherrer med høj, sort silkehat, men betingelserne for at blive medlem af børsen er i dag så strenge som aldrig før. Et medlemskort til denne, den mest fornemme af Londons fornemste klubber, koster 20.000 kroner og 1000 kroner om året i kontingent. Men desuden forlanges, at tre af hinanden uafhængige medlemmer hver for sig skal sige god for en ansøgers navn og rygte.

Man kunne jo tænke sig, at en mand uden medlemsskab ville gå ind i børsen og gøre forretninger. Der ville ikke gå lang tid, før man hørte råbet: *Fjorten hundrede!* Alle forretninger standser, indtil den fremmede er ekspederet på porten. Råbet *Fjorten hundrede* stammer fra den tid, da man havde vedtaget, at ikke over 1399 mæglere måtte handle på børsen. Selv om der nu er over 4000 berettigede mæglere ved Londons børs, er råbet fjorten hundrede stadig en advarsel om at være på vagt overfor uvedkommende.

KUN FOR GENTLEMEN

I Londons børs findes intet tilskuergalleri. Dette skyldes en gammel engelsk tradition. I lang tid regnedes pengemæglervirksomheden ikke for at være en gentlemans beskæftigelse. Da det endelig blev nødvendigt at have tillidsmænd til at formidle en ærlig og upartisk forbindelse mellem kapitalejere og kapitalsøgere, etableredes Londons fondsbørs i sin nuværende form. Forretningsgangen blev omgærdet med allehånde foranstaltninger for at sikre, at kun gentlemen bevægede sig på børsen. Derfor blev tilskuere forbudt adgang, og stadig kan kun mæglere deltage i børsforretningen, altså kun mænd, der på andres vegne køber eller sælger aktiepapirer o. l., og egentlige spekulanter har altså ingen adgang.

Kun een gang har London-børsens værdighed været truet. Det var i 1720 under »Sydhavsspekulationen«. Det engelske Sydhavskompagni havde påtaget sig at dække hele Englands statsgæld mod til gengæld at få eneret på handelen på Sydhavet. Alle troede på dette selskabs fantastiske løfter. På otte måneder sprang dets aktier fra 115 til 1100. Spekulationen var vild. Sæbeboblen sprang en skønne dag, da en ny regering beviste, at Sydhavskompagniet var ude af stand til at indfri blot en brøkdel af sine løfter. Tusinder blev ruineret. Erindringen om denne episode har siden stået som en advarsel mod aktiespekulationer usynligt skrevet på væggen i Londons børs.

FRANSKMÆNDENE SPEKULERER IKKE

Man skulle tro, at børsspekulationer ville fange franskmændene. Men ikke desto mindre er *Pariserbørsen* i denne henseende den mest rolige i verden. Franskmanden spekulerer forsigtigt. Han jager ikke efter en øjeblikkelig gevinst, men søger at sikre sine penge betryggende. Utallige ændringer i den franske valutas værdiansættelse har medført, at det ligefrem ligger den jævne franskmand i blodet at regne sin egen pengekiste for sikrere end enhver bank og guldmønter for sikrere end nogen nok så tillidsvækkende francseddel.

Grundlaget for denne indstilling er generationers erfaring. Siden *assignatsvindelen* under revolutionen i 1790'erne har franskmændene gang på gang vist mistillid til deres eget lands penge.

Assignatsvindelen blev ikke udført af en privat gruppe, men af staten. For at fylde den tomme statskasse blev det vedtaget at udstede en ny møntsort – assignaterne – hvis sikkerhed var de godser, staten havde beslaglagt. Assignater til en værdi af 400 millioner francs skulle sættes i omløb, men det virkelige beløb blev langt, langt højere. Intet kunne hindre en spekulation i assignaterne. Børspladsen i Paris var fyldt af opkøbere og sælgere, der handlede med assignaterne, som langsomt, men sikkert faldt i værdi. Efterhånden kom det ligefrem til panikudbud i assignater, og i 1796 var assignaterne praktisk talt værdiløse. Staten gav dem dødsstødet ved at tilbagekøbe sine assignater til en kurs, der var een rigtig franc for 210 francs i assignater. Denne svindel er en af de mange årsager til, at franskmanden højst interesserer sig for spekulation i sikre anlægspapirer – »guldrandede« aktier og obligationer.

KAMPEN OM FRANC'EN

I løbet af blot de sidste 25 år er francens værdi reduceret gang på gang. Disse inflationsbevægelser har ofte givet anledning til børsspekulationer. Da franc'en i 1924 nåede et foreløbigt lavpunkt, blev kampen for eller imod franc'en ikke udkæmpet på børsen i Paris, men på Amsterdams børs. Denne hollandske børs har spillet en mærkelig outsiderrolle i den internationale handel med penge, og grunden hertil var oprindelig den, at handel med ikkehollandske papirer og penge var »fri børsnæring«, mens handel med hollandske papirer var forbeholdt en privilegeret kreds af børsmæglere.

Hovedaktørerne i denne kamp om franc'en var lette at øjne i børssalen. I et hjørne stod Frankrig repræsentanter, der med en stor, men fattig nations midler søgte at holde deres lands valuta oven vande. I et andet hjørne sås repræsentanterne for de internationale bankier-grupper, der spekulerede i francens yderligere fald. Rundt omkring myldrede det med små og store spekulanter, der blot var ude efter en hurtig profit. Om den franske nations anselse blev styrket eller svækket, var dem ligegyldigt. Udenfor børsbygningen handlede de allermindste spekulanter, ja endog Amsterdams »loppetorvshandlende« havde for en tid forlagt residensen til børsgaden, hvor de sjakrede med franske francs i stedet for gamle sko og klude.

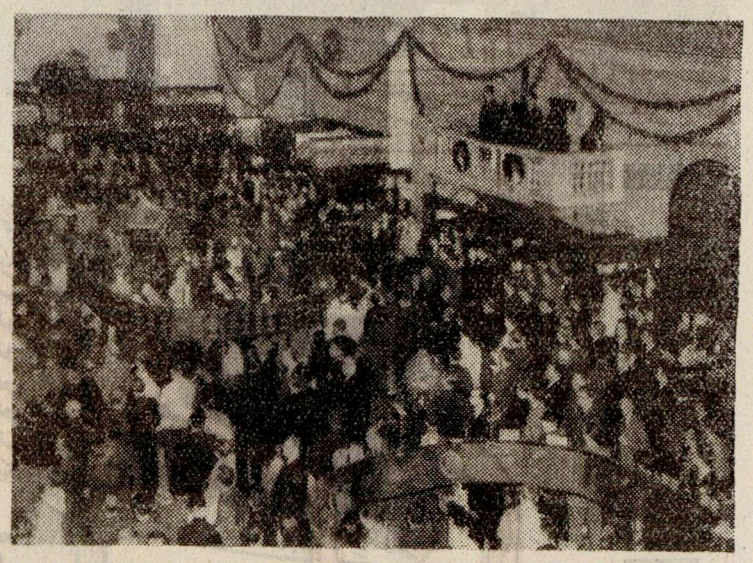
Begivenhederne i Amsterdam viser, at selv et lille lands børs kan have indflydelse på et stort lands skæbne.

Disse spekulationer på Amsterdams børs foregik et år efter, at den tyske mark var brudt sammen. Franskmændene ville naturligvis undgå lignende udvikling for deres egen valuta, og derfor så man den voldsomme krig i børssalen i Amsterdam.

DANSEN OM GULDKALVEN

Den tyske mark brød sammen i 1923, det år da den tyske rigsbanks trykpresser udspyede tonsvis af pengesedler, jo flere sedler, des mindre var de værd. Børsen i *Berlin* var blevet til et galehus. Ingen ville have rede penge, alle ville have aktier, obligationer, papirer, som kunne holde deres værdi uanset markens værdi. Ingen skænkede papirernes art nogen tanke. Var *Phoenix* en barnevognsfabrik eller et dampskibsselskab? Var papiret »sikkert«, købte man, og det steg og steg. En svindler fandt på at sælge aktier i »Helgolands sporvognsselskab«, og se, om ikke også disse aktier steg mod himlen. Ingen interesserede sig for, om der overhovedet var sporvogne på Helgoland. Et »trafikpapir« regnedes for sikkert som guld, og derfor købte man.

Spekulationen løb vild, og Berlins børs blev til sidst betragtet

Et lille udsnit af noteringssalen i New York børs. Omkring »burene« samles mæglerne for at sælge og købe aktier.

som en slags dyrehavsbakke, hvor der næsten altid var gevinst ved rouletterne. Da markens fald var så vidt fremskredet, at pengesedlerne lød på millioner, milliarder eller billioner, begyndte børsspekulanterne at forstå, at aktierne ikke var steget, men at de i deres vilde kamp om aktier havde bidraget til at trykke marken ned til ingenting. Titusinder havde tabt alle deres sparepenge og ejendele under denne vilde dans om guldkalven. I de normale år, der fulgte efter mareridtet, lykkedes det ikke Berlinerbørsen at vinde sin tabte anseelse tilbage. Så kom nazismen med sin tvangsøkonomi, i krigsårene blev bygningen tromlet ned af bomber, og i dag er Berlins børs kun en skygge af sin fordums glans.

Atomet nyttiggøres

Man hører kun om atombomber. Alt hvad atomkraften kan bruges til i det civile liv, fortaber sig helt i dens militære anvendelsesmuligheder. Og dog er atomkraftens anvendelse i det civile liv i sin vorden. For eksempel har dagblads-telegrammer fornylig meddelt, at England i den nærmeste fremtid vil gå i gang med det første engelske atomkraftværk. Nedenstående artikel giver en oversigt over mulighederne for atomkraftens anvendelse i det civile liv.

I OLDTIDEN var de mest strålende ædelstene indbegrebet af al rigdom og magt. Kun de mægtigste kunne gøre sig håb om at besidde sådanne herligheder. I dag har vi *uranatomet*, og også vor tids mægtigste kappes om at udnytte det, men vi nulevende kan glæde os over, at atomkraft er noget, der vil komme os alle tilgode.

Første gang udnyttedes den enorme kraft, som frigøres ved spaltning eller sprængning af en atomkærne, i 1945. Det skete som atombomber over Hiroshima og Nagasaki. Dette var i sig selv resultatet af generationers anspændte videnskabeligt arbejde. Men omvendt har vor tids viden om, hvordan man kan frigøre atomkraften, indledet en ny tidsalder i videnskabelig forskning.

I de såkaldte *uranmiler* kan man fremstille kunstige stoffer, radioaktive isotoper. De erstatter det kostbarere radium og har fået betydning for biologisk, medicinsk, industriel og landbrugsvidenskabelig forskning. Tidligere troede man, at der kun fandtes omkring 90 grundstoffer, men nu ved vi, at der f. eks. forekommer *tre* slags brint – man siger, at der er 3 brint-isotoper, – fem slags kulstof (d. v. s. kulstof-isotoper) o. s. v.

SPORHUNDE I ORGANISMEN

Lad os f. eks. se på deres anvendelse i lægevidenskaben. Skjoldbruskkirtelen foran på halsen har den mærkelige egenskab, at den opsuger praktisk talt al den jod, som man tilsætter føden. Får et menneske radioaktivt jod, vil man med en følsom tæller, der holdes uden på huden, kunne konstatere, at i løbet af få timer går næsten al aktiviteten til skjoldbruskkirtlen.

Noget af det farligste ved svulster er, at der sommetider river sig ganske små stykker løs, som med blodstrømmen føres helt andre steder hen i kroppen, hvor de kan sætte sig fast og gro op til nye svulster. I mange tilfælde bevarer imidlertid svulster, der stammer fra lidelser i skjoldbruskkirtlen, evnen til at optage jod. Hvis man giver patienten radioaktivt jod, vil det ikke blot ophobes i skjoldbruskkirtlen og den oprindelige svulst, men også i den nydannede svulst, som derved kan findes og fjernes ved operation.

Visse organiske farvestoffer opsuges af bestemte slags hjernesvulster, som på den måde farves. Det hjælper jo imidlertid ikke lægerne så meget, da man ikke kan se gennem hovedet. Hvis man imidlertid ad kemisk vej indfører radioaktivt jod i det farvestof, som opsuges af svulsten, kan man ved at holde en tæller uden på hovedet, finde det sted, hvor strålingen er stærkest. Svulsten må så sidde lige inden for.

En af de allervigtigste livsprocesser – vigtig for så vidt som den danner basis for praktisk talt alle planteliv og derfor for liv overhovedet på jorden – er den, hvorved de grønne planter under indvirkning af solens stråler optager luftens kultveilte, og af den og vand samt salte fra jorden opbygger alle de indviklede stoffer, som en plante består af. Det problem, som navnlig har optaget forskerne, er: hvilket stof dannes allerførst, når den mindste dosis lys, der kan eksistere, opsuges af et grønkorn i en plante? Man ved, at der efter nogen tids belysning opstår stivelseskorn inde i grønkornet, men man ved også, at det ikke kan være det første stof, der dannes ved belysningen.

En gruppe videnskabsmænd i Californien arbejder med dette problem, hvis løsning afhænger af fremskaffelsen og anvendelsen af et radioaktivt kulstof.

Et tredie eksempel er følgende: Hvad bliver der af de næringsstoffer – fedt, æggehvidestof etc. – som vi spiser? Under forsøg ved anvendelsen af tung brint, der som det tidligere nævnte radioaktive jod virker som »sporhund« i organismen, har man iagttaget, at man forbrænder af sit eget lager og oplagrer det fedt o. s. v., som spises.

Disse ganske enkelte eksempler blot fra en enkelt videnskabsgren giver os en anelse om atomernes muligheder for menneskene.

ATOMKRAFTDREVNE ELVÆRKER

De umådelige varmemængder, der frigøres ved atomkernesprængningen, er en af de nye rigdomskilder, vi kan øse af. Denne varme kan man udnytte, f. eks. til at frembringe elstrøm. Både fra USA og fra andre lande meldes om atomkraftværker. Disse kræver en uhyre anlægskapital, men er de først sat igang, går de næsten af sig selv, og har overordentlig lave driftsudgifter. Amerikanske ingeniører har regnet ud, at produktionsprisen på elstrøm frembragt ved kulfyring bliver ca. 4–5 gange så høj, som hvis man så at sige fyrede med atomvarme. Et *gram* uran svarer nemlig i energimængde til en almindelig fre-tons lastbil fuld af kul.

Olie- eller gasfyring kan heller ikke konkurrere med atomkernebrændslet, ikke engang vandkraften, som hidtil har været den billigste kraftkilde.

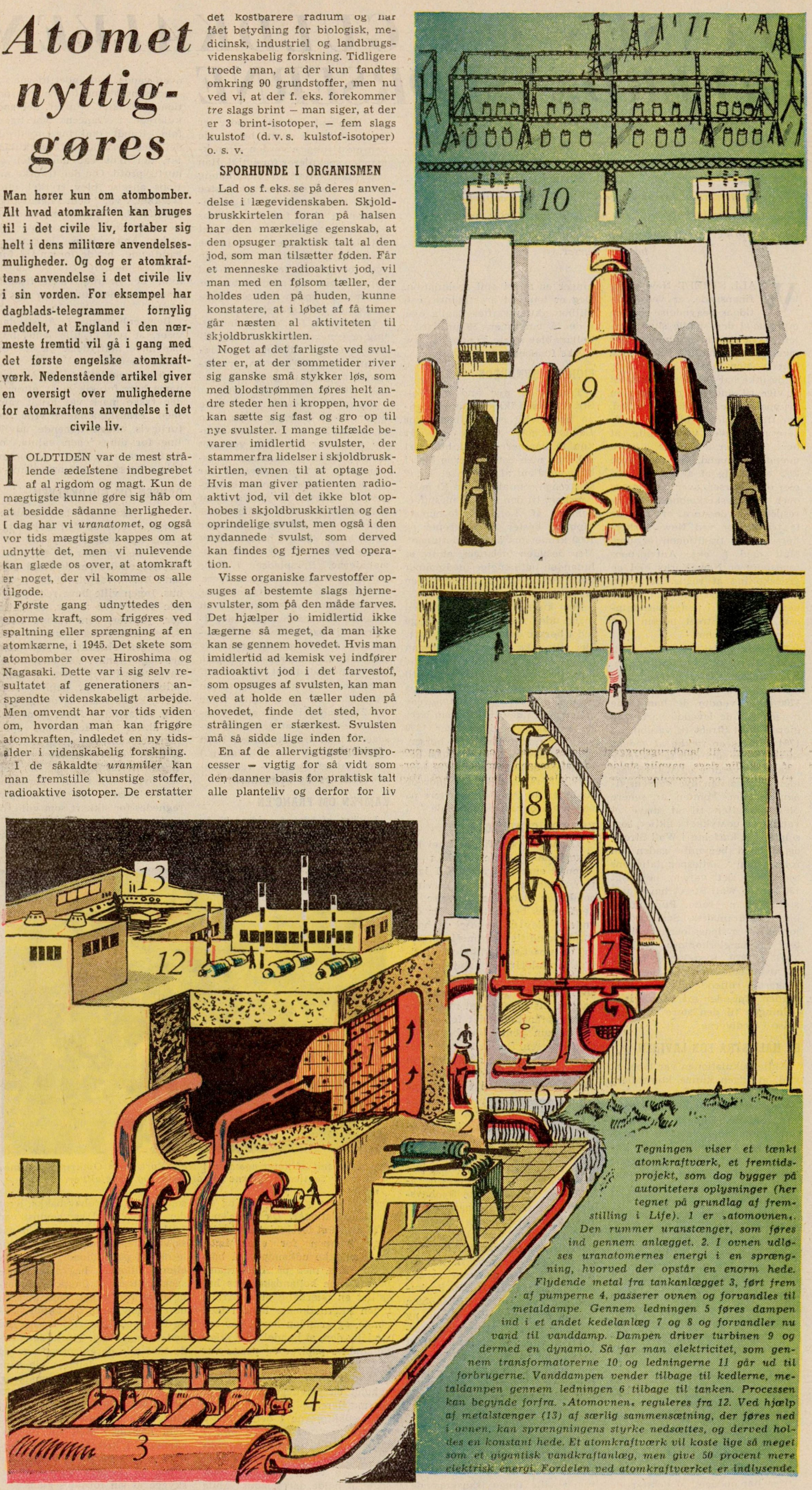
Elektrificeringen, som i mange lande er standset på halvvejen – rent bortset fra alle de lande, hvor den endnu slet ikke er påbegyndt –, vil nu kunne få et mægtigt fremstød indenfor industri, landbrug, trafik og i husholdningerne. I det danske landbrug er gennemført en vis elektrificering, men man har dog endnu ikke i Danmark set noget til de elektrisk drevne mejetærskere, som i stigende grad anvendes i udlandet. Måske er vore marker i dag for små til disse maskiner, der kræver store arealer. Men det er vel dog i en sådan mekanisering, at den stigende effektivitet og økonomi ligger, som betinger vort landbrugs fortsatte konkurrenceevne.

Atomkraft anvendt som drivmiddel for større fartøjer: skibe, transport-fly etc., er ikke fremtidsmusik, det tekniske spørgsmål i denne forbindelse er løst.

For et lille område som Danmark kan der måske ikke blive tale om at bygge et selvstændigt A-kraftværk, men når vi har kunnet blive enige med svenskere og nordmænd om at aftage strøm fra deres vandkraftværker, kunne vi vel også samarbejde med dem om atomkraft.

Billigere strøm vil lette elektrificering af banerne. Billig atomstrøm vil åbne mulighederne for elektriske tog på DSBs hovedlinier.

Elektrificeringen af husholdningen er den skønneste drøm for enhver husmoder. I øjeblikket er

Tegningen viser et tænkt atomkraftværk, et fremtidsprojekt, som dog bygger på autoriteters oplysninger (her tegnet på grundlag af fremstilling i Life). 1 er »atomovnen«. Den rummer uranstænger, som føres ind gennem anlægget. 2. I ovnen udløses uranatomernes energi i en sprængning, hvorved der opstår en enorm hede. Flydende metal fra tankanlægget 3, ført frem af pumperne 4, passerer ovnen og forvandles til metaldampe. Gennem ledningen 5 føres dampen ind i et andet kedelanlæg 7 og 8 og forvandler nu vand til vanddamp. Dampen driver turbinen 9 og dermed en dynamo. Så far man elektricitet, som gennem transformatorerne 10 og ledningerne 11 går ud til forbrugerne. Vanddampen vender tilbage til kedlerne, metaldampen gennem ledningen 6 tilbage til tanken. Processen kan begynde forfra. »Atomovnen« reguleres fra 12. Ved hjælp af metalstænger (13) af særlig sammensætning, der føres ned i ovnen, kan sprængningens styrke nedsættes, og derved holdes en konstant hede. Et atomkraftværk vil koste lige så meget som et gigantisk vandkraftanlæg, men give 50 procent mere elektrisk energi. Fordelen ved atomkraftværket er indlysende.

dem økonomisk set to hindringer for anskaffelse af de dejlige elektriske apparater til madlavning, rengøring, opbevaring af fødemidler etc.: de er ret dyre i anskaffelse, og lys- og gasregningen er i forvejen høj nok. En nedgang i strømprisen vil således muliggøre en højere teknisk standard i husholdningen.

Der er her nævnt nogle enkelte eksempler på, hvad en rationel atomteknik kan betyde af forbedringer og lettelser i det daglige liv.

BJERGE OG FLODER FLYTTES

Mennesket er naturens store omformer. Vi har bygget landevejene og jernbanerne, der forbinder de vældige byer, vi har skabt de store havne og konstrueret de stolte skibe. Vi ryddede urskov, gravede kanaler og opdyrkede jorden.

Vi forandrede jordens ansigt.

Men nogle steder glemte vi at plante ny skov. Andre steder lod vi vældige kvæghjorde rovgræsse, så mulden blev blottet og erosionen tog fart. På forskellig måde skabte vi i årtusinders løb vældige ørkener, hvorfra tørre ørkenvinde og sandstorme ødelagde dyrkede naboarealer og truede høsten.

Overalt på kloden kræves en gigantisk indsats for at modarbejde vindenes og vandets nedbrydning, tørken, kulden, mørket og sandstormene. Med den høje teknik og især med atomkraften i sin hånd, kan mennesket nu begynde at udforme og realisere de planer, der skal gøre kloden til det fuldendt ideelle opholdssted.

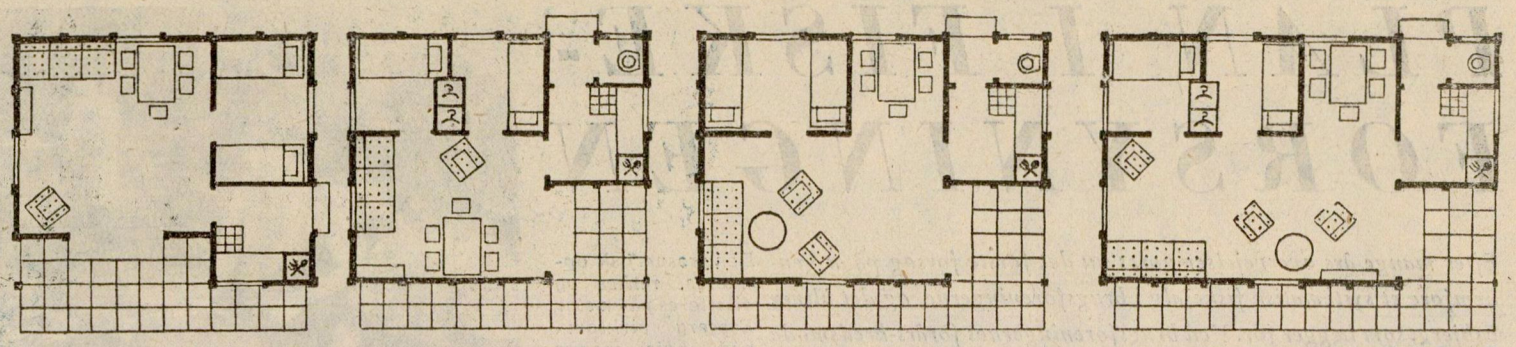
Disse planer er ikke blot papir. Ved atomkraftens hjælp flyttes bjerge, så de største floder, der hidtil er gået til spilde i Nordishavet, drejes i deres løb og overrisler store ørkener med deres enorme vandmasser. Hvor flodløbet drejes ved dæmningsanlæg, hæves vandspejlet 60 meter, og der dannes to af verdens største søer, som holdes på relativ høj middeltemperatur ved året rundt at få tilført forholdsvis varmt vand fra syd, og som derfor i kraft af de uhyre dimensioner bevirker klimatiske ændringer i vid omkreds. Arbejdet medfører anlæg af kanaler så brede som strædet Dover–Calais, samt anlæg af vandkraftstationer til elektrificering af det nydyrkede område, der skaber levemuligheder for utallige millioner mennesker.

Et andet eksempel er de kunstige cykloner, der kan frembringes ved serier af kontrollerede atomkærnesprængninger. Som enhver ved, fremkalder en atomsprængning uhyre forandringer i atmosfærens trykforhold, og der er altså mulighed for, at vi selv kan være med til at bestemme fremherskende vindes retning og styrke ved sådanne kunstige cykloner.

Betydningen for landbrug og andre erhverv er indlysende.

Men også på anden måde kan atomteknikken skabe ufattelige rigdomme. Store dele af Sydamerikas frugtbare sletter lider af tørke, fordi de fremherskende vestenvinde af Andesbjergene tvinges til vejrs og derved afgiver deres fugtighed, inden de stryger ned over de tørre stepper øst for bjergene. Men hvorfor ikke sprænge et hul, et pas gennem Andesbjergene, så Stillehavets fugtighed kan frugtbargøre disse vidtstrakte sletter? Det er jo det, vi har atomkraften til.

Vi ser altså af disse enkelte eksempler – som kunne suppleres med mange flere – uanede muligheder. Lad os bede vore atomforskere, i samarbejde med alle andre lærde og sagkyndige om straks at gå i gang med at løse atomteknikkens gyldne hemmeligheder. Der er nok at tage fat på.

IKKE BLOT EN DRØM

ANDELSFABRIKKEN „DURISOL" I NR. SUNDBY BEGYNDER SERIEFREMSTILLINGEN AF FERIEHUSE

DET lille hus – ens eget lille hus – er en ønskedrøm hos alle jævne mennesker. Om den så aldrig lader sig realisere, fylder den dog ens tilværelse ud med en vis frydefuld længsel, der har sin selvstændige indre værdi. Et mål for det daglige slid.

Men aldrig har det set så sort ud med hensyn til drømmens opfyldelse som i øjeblikket. Mange har penge mellem hænderne som aldrig før, men byggeomkostningerne springer op i et langt stærkere tempo.

I denne situation kommer andels-byggematerielfabrikken Durisol til hjælp med et tilbud, der vil vække opmærksomhed ud over landet.

Huset færdigt på en uge

Efter at have opnået en betydelig sukces med det nye byggemateriel »Durisol« – hvis råmaterialer er cement og imprægnerede spåner – til det almindelige husbyggeri, til landbrugsbyggeri af forskellig slags, navnlig stalde, til industri- og forretningsbyggeri, til isolering i mange variationer etc. har Durisol nu gjort det første skridt til et seriebyggeri, som forhåbentlig vil føre frem til det lille enfamiliehus, der bedre og billigere end de nuværende dyre lejligheder kan tilfredsstille jævne folks behov.

Det seriefremstillede helårshus eksisterer endnu ikke, men forløberen for det: Et feriehus med ualmindelig gode egenskaber blev præsenteret færdigbygget på en grund nær fabrikken umiddelbart før pinse. Det varede kun 6–7 dage at stille huset på benene, udstyre køkkenet, fernisere, male, tapetsere og møblere.

240—250 kr. pr. kvadratmeter

I dette hus er de to dominerende faktorer Durisol-materialer og en bærende tømmerkonstruktion. Dertil kommer tagbeklædning, glas og andet monteringsudstyr. En række brugsforeninger og tømmerhandlere kan oplyse prisen på færdige huse, og sandsynligvis vil den færdige bygning af type 1 A ligge i en prisklasse omkring 7500 kr. (malerarbejde, møblering, eventuel kloakering og andre installationer dog undtagen).

Det nu opstillede hus er den mindste type, anlagt efter de erfaringer, man har indhøstet i Folke-Ferie, d. v. s. med et køkken, et kammer med tre køjepladser og en stor opholdsstue med sovesofaer, tilstrækkelig rummelig til at huse hele familien i al slags vejr – også snevejr – samt en afskærmet og tagoverdækket terrasse. Det giver et beboelsesareal (heri ikke medregnet terrassen) på ca. 30 m², og der kan regnes med en opførelsesudgift på 240–250 kr. pr. kvadratmeter, hvilket konkurrerer godt med, hvad tilsvarende sommerhuse med et enkelt bræddelag og en indvendig beklædning af træfiberplade koster.

Og så er selve isoleringen i Durisol-materialet bræddehuset langt overlegen. Man har med vilje kaldt den nye hustype for feriehuse, da det drejer sig om mere end et hus til brug i de varmeste måneder. Feriehuset svarer fuldt ud til, hvad man venter sig af et helårshus.

Overraskende byggemåde

Disse fordele hænger sammen med byggemåden, som bedst forklares af det fotografi af en profil af væggen, som gengives i forbindelse med denne artikel. Man ser heraf, hvordan Durisolpladerne presses sammen med væggenes trækonstruktion, så de med indlæg af asfaltjute danner en tæt helhed, og således at de store flader udgøres af fabrikspudsede Durisolplader.

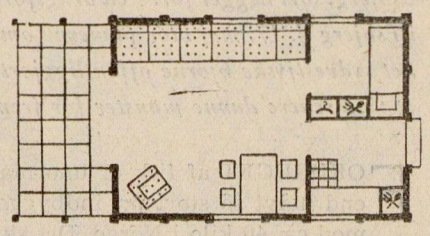
Derved opnås den store isoleringsvirkning og samtidig en ualmindelig vejrbestandighed. Disse plader har på Statsprøveanstalten gennemgået den såkaldte frostprøve, hvorunder de 25 gange uden overgang er blevet ført fra en minustemperatur på 20 til en plustemperatur på 20 (og omvendt), uden at der er tilføjet yderpudsen nogen overlast. Durisolpladerne plus træfiberbeklædningen har et varmegennemgangstal på ca. 0,9, medens myndighederne til almindelige boliger forlanger en isoleringskvalitet, der udtrykkes ved 1,00. Feriehusets vægkonstruktioner er altså bedre, end myndighederne kræver af et statslånshus.

Hvorfor kan feriehusene da ikke uden videre anvendes til helårsbeboelse i deres nuværende skikkelse? Fordi den bærende trækonstruktion ikke fuldt ud gør fyldest med henblik på egentligt boligbyggeri, og det overvejes derfor at erstatte den, i hvert fald delvis, med betonstøbninger, men eksperimenterne hermed er ikke gennemført. I mellemtiden vil man gerne iagttage de erfaringer, der gøres med feriehusene.

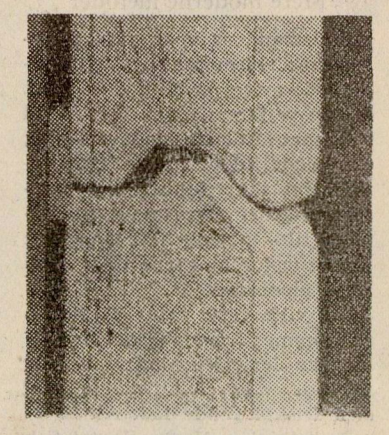
Helt igennem tørt byggeri

Af disse var der allerede inden prøvehusets forevisning solgt otte til Odsherred. Durisolplader bruges ikke alene til væggene, men også (i andre dimensioner) til direkte at lægge over lister som loft samt som isolerende lag under gulvene. Boligrummet er således faktisk »pakket ind« i Durisol.

Anvendelsen af vægpladerne byder på den fordel, at huset ikke skal pudses, hverken indvendig eller udvendig, da pudsningen (der kan vælges mellem fire farver) er sket allerede på fabrikken. Det ejendommelige ved byggeriet er, at det helt igennem er »tørt«. Sammenbindingen af plader og træværk sker uden anvendelse af cement eller mørtel, og alligevel er det tæt og tørt.

Umiddelbart herover ses en grundplan af det ved fabrikken opstillede hus, medens de fire andre skitser viser varianter af feriehuset. Herunder præsenteres et tværsnit gennem vægpladerne. Man ser, hvordan den indvendige trækonstruktion presser pladerne ud mod stolperne på ydersiderne. Ved et fjer- og notsystem griber pladerne ind i hinanden og lukkes helt tæt ved en strimmel asfaltjute i sammenføjningen. Herved bliver de modstandsdygtige overfor selv de kraftigste slagregns-påvirkninger.

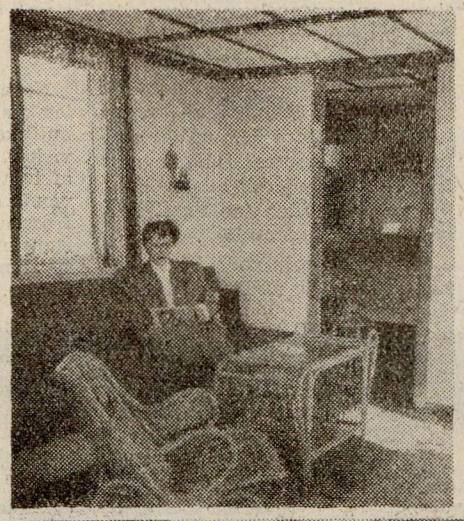
Endnu en fordel består deri, at huset let kan flyttes, da pladerne kan afmonteres, således at vægten af husets skelet bliver ganske ringe.

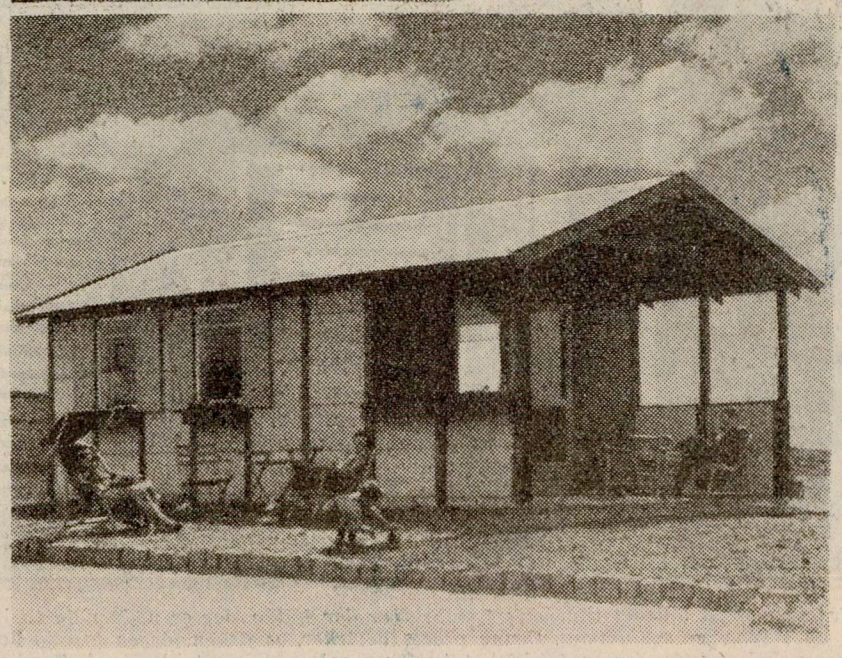
Det hus, som står opstillet på Durisolfabrikken, er monteret med møbler og gardiner udvalgt af FDBs boligkonsulent i Alborg, med faste skabe, lamper, kosangas, tapet og alt nødvendigt udstyr, men den samlede pris overstiger ikke 10.000 kr.

Der findes fem typer i forskellige størrelser, men prisen pr. kvadratmeter falder med stigende rumindhold. Endvidere findes to typer med en udvidet tagkonstruktion og stråtag. Typerne opnås ved forskellig sammensætning af elementerne, men køkkenet er i alle variationer det samme. Således opnår man at tilfredsstille alle individuelle hensyn, samtidig med at fordelene ved standardiseringen bevares.

To fluer med eet smæk

Durisolfabrikkens indsats vil slå to fluer med eet smæk: Man vil sikre menigmand et hus til en rimelig pris trods de forfærdende byggeomkostninger, og man aflaster det vældige pres på arbejdskraften på byggepladserne, hvor navnlig manglen på murere er et meget alvorligt problem. Huset opfylder fuldt ud danske klimatiske og byggetekniske krav. Med få ændringer vil Durisols pladebyggeri kunne opfylde myndighedernes krav til systembyggeri, og det siger ikke så lidt, for de danske byggemyndigheder har internationalt ry for at stille strenge krav til kvaliteten af boliger. Durisol hulblokbyggeriet har allerede været godkendt til boliger siden Durisolfabrikkens start og har vundet stor udbredelse og tilfredshed.

Ovenstående vises et interiør fra det opstillede feriehus med de af FDB leverede møbler, samt et billede af huset, som det ser ud, opført i den mindste type.

PLAN I FISKE-FORSYNINGEN

Efter mange års overvejelser gøres nu det første forsøg på at gennemføre et systematisk fiskesalg i brugsforeningerne, og det bliver Esbjerg, som lægger for. Ved brugsforeningernes forårs-kredsmøde i Esbjerg d. 17. maj blev planerne om en fiskeforsyningsordning i det sydvestjyske hjørne offentliggjort, og erfaringerne herfra kan så senere danne mønster for fremstød i det øvrige land.

Den frosne fisk opskæres, renses og filetteres på en stor Esbjerg virksomhed, hvis mange kvindelige medarbejdere simpelthen sparer husmoderen for arbejde i køkkenet. En pakke lynfrossen fisk indeholder nemlig kun fiskekød. Ben, skind og finner er fjernet.

FORBRUGET af fisk er unormalt lille i Danmark, mindre end halvt så stort pr. indbygger som i Norge, 15—17 kilo mod ca. 40 kilo i Norge. Det skyldes fremfor alt, at fiskeforsyningen til landdistrikterne har været dårligt organiseret.

Den omkørende fiskemand indfandt sig på meget uregelmæssige tidspunkter, somme tider langt hen på eftermiddagen, så fisken ikke kunne komme på bordet samme dag, og fordelingen og behandlingen af fisken foregik langt fra under de mest hygiejniske former. Efter mange timer i sommersol på landevejene kunne varerne ikke ventes at være i den bedste forfatning, men de var dyre nok, for ellers kunne den tidsspildende omkringkørsel ikke betale sig.

Øvede hænder opskærer fisken, borttager benene og udskærer fiskekødet i passende portions-filet'er

Mere moderne metoder

Sildemandens vogn med fiskekasserne, bismeren og de blodplettede aviser er en god bekendt af alle vejfarende, den hører med i billedet af dansk landevejs-idyl; men dens tid er omme. Skal fiskesalget ikke fuldstændig stagnere, må der mere moderne metoder til — og ingen er nærmere end brugsforeningerne til at gøre dette pionerarbejde.

Det ville være naturligt at følge samme fremgangsmåde som svenske brugsforeninger, nemlig at sende en kørende fiskebutik ud med frisk levende fisk i indbyggede bassin'er eller nyslagtet fisk i køleskabe. Men derved ville husholdningerne stadig være afhængige af en »køreplan«, og i mange tilfælde ville varerne ikke kunne være fremme til middagstid.

Idealet måtte være, at man til enhver tid kunne gå hen i brugsen og købe en pakke færdig tilberedt fisk, lige til at lægge på panden eller putte i gryden.

Dette kan opnås ved brug af lynfrossen fisk. Ved hjælp af denne frysemetode forandres fisken hverken i smag eller konsistens, men den kan holde sig frisk i måneder, ja år. Ydermere opnås den fordel, at oplagringen kan finde sted på de tidspunkter, hvor fisken er bedst og billigst, og både for fiskere og forbrugere vil det være en fordel med et stabilt marked uden de svingninger i priserne, som kun mellemhandlerne høster glæde af.

De fire led i kæden

Følgende fire led i kæden er vigtige ved etablering af handel med frossen fisk:

★ Gode tilførselsforhold for nyfanget fisk.

★ Et rationelt lynfrysningsanlæg.

★ En velorganiseret transport af den frosne fisk.

★ Installation af køleskabe i de deltagende brugsforeninger.

Det første problem er for Esbjergs vedkommende løst på forhånd. Ingen steder i landet er der så let adgang til forsyninger. Desuden eksisterer i Esbjerg et dybfrysningsanlæg af høj teknisk kvalitet, ledet af direktør *C. C. Dyekjær* og med den engelske fællesforening som ejer af halvparten af kapitalen (virksomheden er fortrinsvis baseret på eksport).

Med denne virksomhed er afsluttet en overenskomst, som sikrer brugsforeningerne på Esbjerg-egnen leverancer på meget fordelagtige vilkår. Men desuden er fabrikken i stand til at forsyne i hvert fald store dele af det sydlige og mellemste Jylland med frossen fisk, således at der højst kræves nogle depotanlæg til udvidelse af salgsområdet.

Hvis der opnås gode resultater, kan andre dele af landet dækkes fra dybfrysningsanlæg f. eks. i Skagen eller Hundested.

Også transportsystemet er løst i Esbjerg, idet en kølebil med visse mellemrum besøger brugsforeningerne, således at de kan supplere deres beholdninger regelmæssigt, og særordrer kan ekspederes pr. rutebil i særlige pakninger.

Planens vanskeligste punkt

Det eneste vanskelige punkt i planen er anskaffelsen af køleskabe; men på mødet i Esbjerg oplystes, at det var løst på en meget tilfredsstillende måde, idet et stort dansk køleskabs-firma har stillet foreløbig 40 skabe til rådighed på vilkår, der ophæver brugsforeningernes begynder-risiko.

Disse skabe rummer 228 liter (kan dog også fås mindre) og nedkøler varerne til minus 18 grader. Deres pris er ca. 2600 kr. færdig monteret og opstillet, men brugsforeningerne kan mod 35 kr. om måneden i leje og 6 pct forrentning af kapitalen få et skab til prøve i 6—9 måneder. Beholder de skabet, trækkes den i prøvetiden erlagte leje fra købesummen, leveres skabet tilbage, betales ud over lejen kun transport- og installationsomkostningerne. Endnu er det ikke afgjort, om disse skabe falder ind under den i efteråret indførte omsætningsafgift på 15 pct. (400 kr.), men de menes fritaget, fordi de er bestemt til erhvervsformål.

Også grøntsager?

Normalt må der ikke forhandles fisk fra almindelige detailbutikker, men lynfrysningen bevirker, at fisken er upåvirkelig af lugt fra andre varer — og omvendt er der ingen lugt fra lynfrossen fisk. De falder i konsistens nærmest ind under begrebet »mursten«, så længe de er frosne.

Derfor menes det også, at sundhedsautoriteterne vil tillade skabets anvendelse til andre frosne varer end fisk. Det vil navnlig kunne få betydning for frugt og grøntsager — naturligvis ikke grove grøntsager, men sæsonvarer som grønærter eller asparges eller raffinementer som agurkesalat og færdig tilberedt rødkål. Den slags vil altid være sikker på sukces ved festlige lejligheder udenfor varens egentlige sæson.

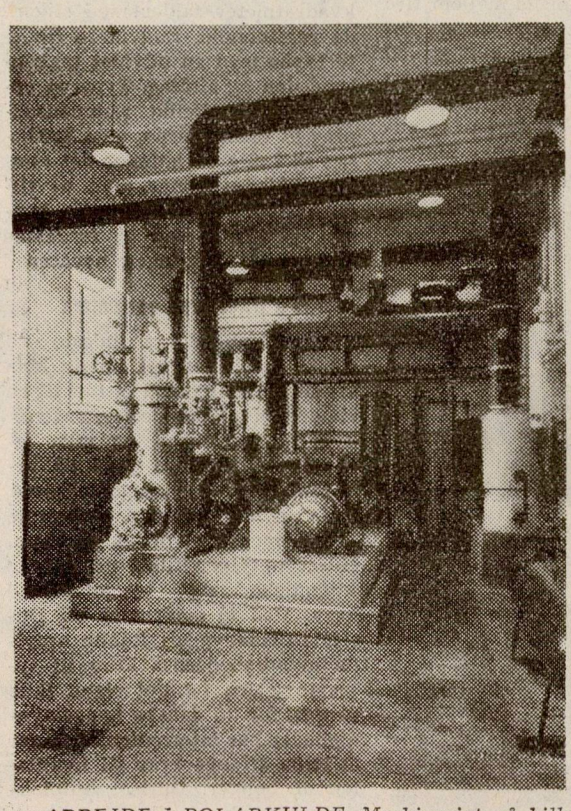
Alle køleskabe underkastes et regelmæssigt tilsyn fra servicestationer rundt i landet og kan let forsynes med reservedele. Skabene kan i almindelighed indføjes i alle normalt udstyrede brugsforeningers inventarplan, og motoren er holdt udenfor boksen, således at den kan placeres i kælder eller på loft eller under disken, uafhængigt af køleskabet.

Til endeligt køb af skabene ventes der at blive stillet billige lånemidler til rådighed.

Hvad koster fisken?

Fisken leveres i smukke kartoner, og der regnes med, at de fleste forbrugere ønsker den filetteret, således at alt arbejde med at tilberede fisken i køkkenet overflødiggøres. Ved sammenligninger med prisen på fisk i det normale salg må man altså tage hensyn til, at hoved, ben, finner og indmad er skåret fra. En pakke filetteret torsk på 340 gram ventes at komme til at koste 1,50 kr i butikken, men denne fiskemængde svarer til 1 kg uopskåret torsk. De forbrugere, der ønsker det, kan få fisken leveret hel, det samme gælder rødspætter og andre fisk. De gængse fiskearter, torsk, rødspætter, sild, makrel og hornfisk kan købes på alle årstider, og efterhånden vil der også blive adgang til at forsyne sig med fisk af mere luksusbetonet karakter.

En standardpris kan ikke op-

ARBEJDE I POLARKULDE. Maskineriet på billedet tilvenstre frembringer den kulde, der er nødvendig til lynfrysning af fisken. I midten ser man de smukt emballerede fiskefiletter bliver stablet op i lynfrysningsrummet. Denne proces bevirker, at fisken får en utrolig holdbarhed uden at tage skade eller uden at sætte noget af sin friske smag til, når den engang skal anrettes for en familie. Arbejderne må være godt klædt på. Temperaturen i dette rum er betydeligt under nulpunktet. Yderst til højre ses en bakke med de lynfrosne rødspættefiletter. Hver af pakkerne er i sin lynfrosne tilstand nærmest som en iskold mursten at regne. Når filetterne tøes op, bliver de imidlertid lige så delikate og friske i smagen som filetter af nylig fanget fisk.

gives, da brugsforeningerne er frit stillet i deres kalkulationer; men den frosne fisk vil under alle forhold kunne konkurrere med den normalt udbudte fisk, og hertil kommer fordelen ved, at fisken kan købes når som helst og er klar til øjeblikkelig brug.

40 familier „på prøve"

En markedsundersøgelse er foretaget hos 40 familier i Esbjerg, som med en uges mellemrum har fået udleveret henholdsvis en pakke torsk, en pakke rødspætter og en pakke hornfisk. Ca. tre fjerdedele finder uden forbehold fisken velsmagende og rigelig. De indvendinger, som fremsættes af den øvrige fjerdedel, går fortrinsvis ud på, at fisken forekommer lidt tør og kræver mere fedtstof ved stegning end normalt, men kun ganske enkelte erklærer, at de foretrækker frisk fisk, eller at frisk fisk er billigere — til trods for, at undersøgelsen finder sted i den by i Danmark, der modtager de største daglige forsyninger af frisk fisk. »En fisker, der var til stede og smagte på varen, var yderst forbavset over den fine smag,« hedder det i en af udtalelserne.

Iøvrigt er brugsforeningerne frit stillet med hensyn til, hvor de vil købe fiskene, således at der herigennem er skabt garanti for, at der ikke slækkes på kvalitetskravet.

Samtidig med åbningen af fiskesalget indledes et oplysningsarbejde om fiskens anvendelse i husholdningerne. Ikke blot serveres fisk alt for sjældent i danske hjem, men tilberedningen finder sted med for ringe fantasi. Intet andet levnedsmiddel giver så rige muligheder for variationer som fisk, et frokostbord udelukkende sammensat af fiskeretter kan blive overdådigt, og det bliver en meget væsentlig opgave i brugsforeningernes fiskepropaganda at lære husmødrene, hvad de kan fremstille ved hjælp af den frosne fisk.

AARHUSEGNENS brugsforeninger vedtog den 22. maj at forsøge fiskesalg i fem brugsforeninger på samme måde, som skildres i ovenstående artikel. Forhåbentlig inden længe vil Aarhus, Haslev, Onsted, Galten og Mejlby brugsforeninger kunne tilbyde deres medlemmer lynfrossen fisk.

Når dette fiskesalg i enkelte butikker har været forsøgt nogle måneder, vil det udvalg, som har arbejdet med denne sag, udarbejde et konkret forslag til forelæggelse for samtlige Aarhus-egnens brugsforeninger.

HORISONTEN RUNDT

Kamelhårstæppet i det mellemste Østen

MAN taler om *jerntæppet* mellem vest og øst. I det fjerne Østen kaldes den samme adskillelse mellem demokrati og tvangsstyre for *bambustæppet*. Der er imidlertid andre »tæpper«, f. eks. *kamelhårstæppet*, bag hvilket de arabiske lande skjuler sig for omverdenen.

Strenge indrejsebestemmelser hindrer uvelkomne gæster i at slippe ind, og censur med breve og telegrammer hindrer oplysninger i at slippe ind i eller ud af landene.

Ægypternes strenge krav til indrejsende har i høj grad skadet turistindustrien, som før krigen var en af landets vigtigste indtægtskilder.

Mere skadende er det imidlertid, at post og telegrammer skal passere censorer, hvis sprogkundskaber ofte lader meget tilbage at ønske. Man har erfaring for, at nogle af disse mellemøstlige censorer løser deres opgave på den måde, at de simpelthen udstreger hver anden linie i brevene. Eller også lader de dem ligge uekspederede. I et enkelt af landene bag kamelhårstæppet findes et havnepakhus stopfyldt med uekspederede breve og pakker. Censorerne har ikke tid til at løse deres opgaver, og jo mere brevdyngerne vokser, des mindre arbejdslyst hos censorerne.

Nyhedsformidlingen mellem kamelhårstæppelandene og den frie verden lider også under disse censurbestemmelser. Alle udgående pressetelegrammer forvanskes tit af censorer, der af »sikkerhedshensyn« foretager beskæringer — som regel blot for at forgive at »gøre nytte«. Reglerne for, hvad der ikke må skrives i pressetelegrammer, er uforståelige for journalisterne. Man må ikke fortælle, at Ægyptens statsminister er født i en snavset og fjern lille by, for, siger censorerne: ægyptiske byer er ikke snavsede, og hvis en by blev omtalt som fjern, ville det være en fornærmelse mod de ægyptiske statsbaner.

Pressen *bag* kamelhårstæppet er lige så dårligt stillet. Ingen meddelelser fra den frie verden tilgår bladene uden at være gennemlæst og godkendt af landets myndigheder. Fri presse i vor forstand af begrebet eksisterer ikke. Bladene beherskes af de politiske magthavere, som således sikrer sig mod uvelkommen kritik.

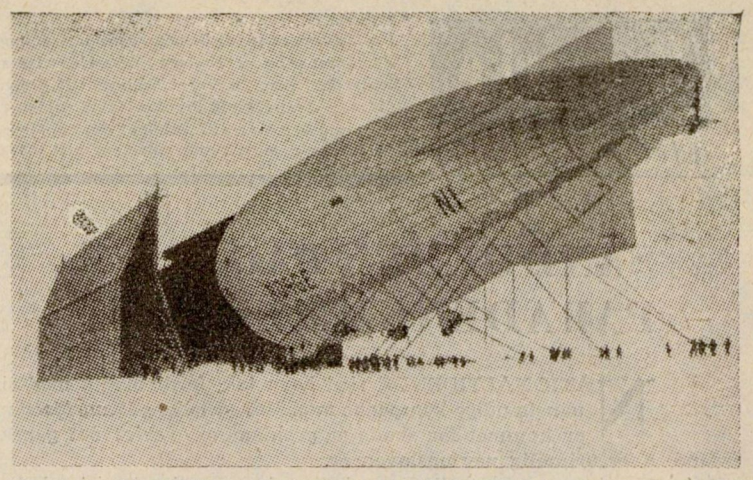
Krigen mod Israel er formelt årsagen til kamelhårstæppet. Men selv om krigen for længe siden er afsluttet reelt, benytter de arabiske lande disse censurbestemmelser åbenbart som en kærkommen anledning til at isolere sig fra omverdenen.

Kan Krebiozen hjælpe?

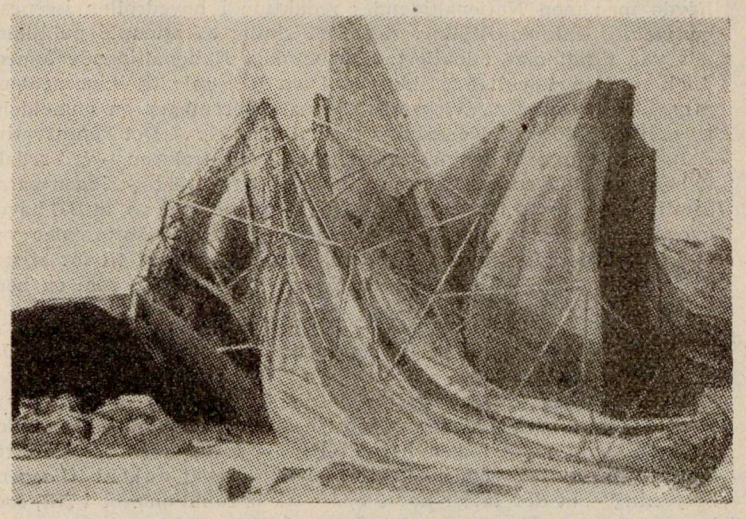
DET sidste møde i det amerikanske kræftforskningsråd var det mest betydningsfulde i mange årtier. Grunden var den, at rådets formand gjorde forsamlingen bekendt med et kræftserum, som havde givet opsigtvækkende resultater i 29 alvorlige kræfttilfælde. Hos to patienter var alle sygdommens tegn forsvundet, hos sytten var kræftvæksten standset.

Dette serum er opfundet af en jugoslavisk læge, dr. *Durovic*, som har anvendt sytten år og hele sin formue på at fremstille stoffet. Han gik ud fra den teori, at væksten i alle levende celler reguleres af et hidtil ukendt stof, og han mente, at dette stof kunne udskilles fra cellernes øvrige indhold. Uden at han vil oplyse noget om, hvordan det går til, er det lykkedes ham at rendyrke dette stof, som han kalder Krebiozen. Og ved kontrollerede forsøg gennem de sidste atten måneder har behandlingen med Krebiozen givet de nævnte resultater.

Oplysningerne om det opsigtvækkende stof blev givet for at bremse vilde rygter om, at man nu havde et middel, der kurerede kræftsygdomme. Krebiozen er *ikke* det længe eftersøgte mirakelmiddel mod kræft, siger de amerikanske kræftlægers førstemand, men — tilføjer han — jeg tror, at det er et vigtigt skridt i den rigtige retning.

Norge trækkes tilbage i hangaren på Spitsbergen efter et forsøg på at begynde færden over Nordpolen.

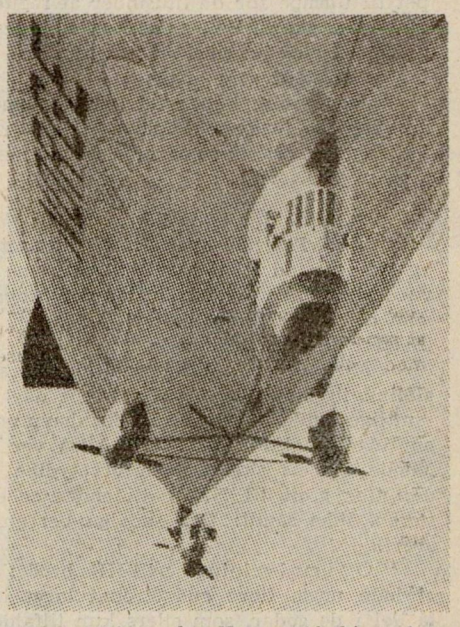
Resterne af Norge efter nødlandingen på Alaskas kyst.

Trængsel i luften ved Nordpolen

I maj for 25 år siden var der trængsel i luftrummet over Nordpolen. Den 9. maj fløj den amerikanske flyver *Rich. E. Byrd* over polen i flyvemaskine, to dage senere fulgte en norsk-italiensk ekspedition efter med luftskibet *Norge*.

Byrds flyvetur var så at sige den afsluttende træning til hans opsigtsvækkende sydpolsekspeditioner i trediverne, og hans flyvning blev gennemført efter programmet. Langt mere dramatisk var *Norges* tur. Den store norske polarforsker *Roald Amundsen* var ekspeditionens videnskabelige leder, mens den italienske luftskibsekspert, general *Nobile* stod for navigeringen. Forholdet mellem de to mænd var ikke godt. I en officiel rapport om turen nævner Nobile knapt nok Ammundsens navn.

Ekspeditionens videnskabelige resultater var små. Dens største bedrift var, at det overhovedet lykkedes at føre Norge over polen. Turen gik fra Rom over Oslo og Spitsbergen, videre ind over Nordpolen til Nordalaska, hvor luftskibet ødelagdes under nødlanding og blev slået til vrag.

Norge set fra neden. Nærmest kabinen, bagved de tre motorer. Besætningen kom ud til motorerne ved at gå ad en smal gang i skibets bund og derfra klatre ad en spinkel stige ud til motorerne. I polarkulden var det livsfarligt for mekanikerne at søge at komme ud til motorerne.

Norge var ganske lille — af et luftskib at være — kun 120 meter langt, og blev drevet af tre motorer, der hver udviklede 250 hestekræfter, godt og vel 3 gange så meget som en kraftig bilmotor. Ekspeditionens deltagere og skibets besætning måtte finde sig i at være stuvet sammen med proviant og videnskabelige instrumenter i kabinens fire trange rum.

Norges nordpolsflyvning var den sidste store luftskibsbedrift. Året efter ville Nobile gennemføre en helt italiensk ekspedition, men hans forehavende endte med fiasko. Skibet eksploderede over ismasserne. De mere luftskibserfarne tyskere søgte i trediverne at gennemføre rutetrafik mellem Europa og USA, men forsøgene blev opgivet, da luftskibet *Hindenburg* eksploderede over en lufthavn i nærheden af New York. Luftskibet blev kun en kort, men dramatisk epoke i menneskets forsøg på at erobre luftrummet.

Budskaber til fremtiden

VOR viden om fortiden, er samlet sammen som et mosaikbillede, stump for stump, gennem fund og undersøgelser. Så dårlige kår skal fremtidens videnskab ikke have. Mange nulevende videnskabsmænd har nemlig været optaget af at indrette skatkamre, der kan give fremtiden et tydeligt billede af det tyvende århundredes kultur.

Det første af disse skatkamre blev indrettet i 1939 i forbindelse med den store verdensudstilling i New York. Senere er der i USA bygget endnu et kulturelt skatkammer til glæde for fremtidens arkæologer.

Hvad mener man så, at fremtidens forskere vil være mest interesseret i? I de amerikanske skatkamre kan fremtidens forskere finde alle moderne kunststoffer og syntetiske tekstilvarer. Der er spillekort og sportsredskaber, damehatte og andre beklædningsgenstande. Vigtigere — rent videnskabeligt — er beskrivelser af vor tid. I et af disse skatkamre findes en beretning om det tyvende århundrede. Den er på ti millioner ord — hvilket ville fylde 13.000 tættrykte leksikonsider. Beretningen er optaget på filmstrimler, og et fremvisningsapparat står i skatkammeret sammen med beretningen. Apparatets funktion beskrives på flere sprog, og for yderligere at lette forståelsen af vor tids sprog findes ordbøger over tyve forskellige sprog og desuden et stort grammofonarkiv med prøver på alle engelske dialekter i dag. Endelig er der i skatkamrene et utal af modeller, der i indbyrdes rigtigt størrelsesforhold viser biler, maskiner, flyvemaskiner, skyskrabere og andet, som er typisk for vor tid.

Det nyeste budskab til fremtiden er nu under forberedelse i Rusland. I Sibiriens evigt frosne jordlag indrettes et kulturelt skatkammer, udstyret efter alle kunstens regler og fyldt med allehånde moderne genstande. Man må vel antage, at de ledsagende forklaringer beretter, at der er tale om udelukkende russiske opfindelser.

Skatkamrene må først åbnes om tusind eller to tusind år. Det russiske skal endog holdes lukket de næste titusind år, hvilket fremgår af et bronceskilt fastgjort på den kæmpemæssige sten, der lukker for indgangstunnellen.

De fleste tvivler vist på, at fremtidige slægter kan styre deres nysgerrighed så længe, som skiltene på indgangene til skatkamrene forlanger det. Mon ikke en eller anden historiker om et hundrede år finder ud af, at det er ham en videnskabelig pligt at åbne for kamrene og titte på herlighederne?

Strudsfjer igen

MODELUNER er uforklarlige. Hvorfor dukker for eksempel strudsfjerene nu atter frem på damernes hatte? Sydafrikas strudsfarmere spørger ikke *hvorfor*, men søger blot at udnytte fænomenet bedst muligt til egen fordel. På den seneste strudsfjerauktion steg de eftertragtede fjer til ca. 150 kroner pr. pund.

Sælgerne viste ikke stor lyst til at sælge til denne pris, der er dobbelt så høj som for et år siden. For man vidste, at de amerikanske opkøbere ikke var nået frem til auktionen, og man vidste også, at amerikanerne var parat til at købe strudsfjer til en hvilken som helst pris.

Det er ord, der falder godt i strudsfjerfarmernes øren. Fra firserne og indtil første verdenskrig var strudsfjer en absolut nødvendig dekoration på damehatte, og da spekulationen i strudsfjer nåede sit højdepunkt, betaltes fjerene med 3500 kroner pr. pund.

I 1913—14 blev strudsfjerene slået ud af bilerne. Damerne kunne ikke køre i hine tiders åbne biler med en strudsfjer-overlæsset hat på hovedet. Med eet kom omslaget. Strudsfarmere, der havde været millionærer, vågnede om morgenen og var subsistensløse. Dengang fandtes 1 million strudse i farme, men da krakket kom, blev dyrene slagtet i tusindvis. Nu er der kun ca. 20.000 strudse tilbage, og heraf findes de otte tusind hos en nu 80-årig farmer, der een gang har tjent en millionformue ved opdrætning af strudse og salg af strudsfjer. Nu håber han pånyt at tjene en formue, fordi modelunet atter en gang har valgt strudsens halefjer som sit yndlingsmateriale.

Samvirke
af folket ... for folket

* Udgivet og trykt af Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger
* Redigeret af Eggert Nielsen (ansvarsh. redaktør) Redaktion, eksp., trykkeri: Njalsgade 15, Kbhv. S Telefon: Central*4015, Provins 101, Rigstelef. 415
* For manuskripter og illustration., der uopfordret indsendes, påtager redaktionen sig intet ansvar

SANDHEDEN BAG PARADENUMMERET

NATIONALTIDENDE skal have tak, fordi bladet med sin uanstændige kampagne mod Hovedstadens Brugsforening er kommet for skade at proklamere overfor det ganske land, hvor urimelig næringsloven er.

Hensigten var naturligvis en helt anden, nemlig at mistænkeliggøre brugsforeningsbevægelsens forretningsmetoder, og i dette øjemed havde man med Nationaltidendes redaktion i hovedrollen iscenesat en vældig teaterforestilling, som helt skulle overrumple publikum. Alt var tilrettelagt minutiøst. Samme dag, Nationaltidende åbnede ilden med en 4-spaltet forsideartikel om HBs salg til ikke-medlemmer, indsendte De samvirkende Købmandsforeninger en anmeldelse til politidirektøren i København mod HB, og en af Det konservative Folkepartis yngre folketingsmedlemmer havde straks en – ved redaktionens slutning endnu ubesvaret – forespørgsel til regeringen parat, samtidig med at skatteväsenet blev gjort opmærksom på, at HB havde overtrådt de for kooperative foreninger gældende skatteregler ved at handle uden for medlemskredsen. Alle sejl var sat til for at udnytte »skandalen« til det yderste, for at fremstille HB som en hensynsløs lovovertræder.

OG hvad er det så for samfundsfjendtlige misgerninger, HB anklages for?

Der er sket det, at nogle ekspedienter i HBs udsalg har overtrådt ledelsens ofte gentagne påbud om ikke at sælge til folk udenfor medlemskredsen, og følgen heraf bliver – foruden en masse skrål i presse og rigsdag, som ikke står i noget rimeligt forhold til sagens betydning –, at der falder nogle bøder til de funktionærer i HB, som har overtrådt reglementet, at kontrollen i HB-butikkerne bliver skærpet til ulempe for de titusinder af regulære medlemmer, som daglig har deres gang i HB, og at Nationaltidende hverver sig nogle ekstra abonnenter og annoncører indenfor den private handel som betaling for at optræde som angiver.

Og endelig håber vel købmændene, at den af Nationaltidende oparbejdede forlorne forargelse skal bringe HB i miskredit blandt forbrugerne. Og dermed er man fra den side formodentlig tilfreds med sagens forløb.

MEN det er *vi* ikke.

For når man skræller sensationsmageriet af »skandalen« og trænger ind til dens virkelige kerne – underkaster den en rolig vurdering, uden påvirkning af det propagandistiske blændværk, får man et ganske andet indtryk af sagens *virkelige* sammenhæng end tilsigtet af Nationaltidende.

Moralsk er det Nationaltidende, som har blottet sig. Det er almindelig kendt, at bladet, samme dag affæren blev startet, sendte samtlige butikshandlende i København en løbeseddel til underretning om bladets aktion mod HB. Altså var det ikke ædel harme, som ledede bladets skridt, men utvetydige forretningsinteresser. Sagen udnyttes groft til Nationaltidendes egen fordel. Man mindes farisæren, ikke sandt: Den snedige beregning bag den selvretfærdige overflade?

Og i modsætning hertil HBs brøde: at man er kommet for skade at lade nogle flere end strengt taget tilladt efter lovens paragraf få del i de goder, som ellers kun tilfalder medlemmerne.

Prøv at veje disse *motiver* imod hinanden, så får forargelsen en anden adresse, end Nationaltidende havde tænkt sig.

DERNÆST sagens *saglige* side!

Vi skal ikke bestride, at HB har overtrådt en lov. Selv om det er en dårlig lov, som tiden forlængst er løbet fra, har vi lovene, for at de skal holdes. Det ønsker vi gerne at understrege.

Men hvis Nationaltidende er stærkt interesseret i at afsløre lovovertrædere, er vi forvisset om, at bladet vil få langt større held med sig ved en razzia blandt private forretningsfolk – vel at mærke ingen af den kategori, som vil snyde sig til at sælge for billigt.

Derimod er det svært at finde noget, som kan lægges brugsforeningerne til last, og derfor må den mindste ubetydelighed graves frem og gøres til et meget større nummer, end det i virkeligheden er.

Når bladet oplyser, at »HBs ulovlige handel har haft et fantastisk omfang«, er det et fantastisk udslag af bladets egen frodige fantasi.

Det kan regnskabsmæssigt konstateres, at HB modtager dividendekuponer for et beløb, der kommer meget nær op til foreningens totale salg. Men selv om en del af omsætningen ikke modsvares af dividendekuponer, kan man ikke gå ud fra, at denne del hidrører fra handel med ikke-medlemmer. Man har erfaring for, at der findes en del medlemmer, som ikke får samlet og indsendt deres dividendekuponer, i særlig grad når tilgangen af nye medlemmer er stor og dividenden mindre end normalt. Hvor stor en del af den »urepræsenterede« omsætning, disse medlemmer står for, kan ikke konstateres, men deres antal har i de seneste år været stigende, og man kan heraf regne sig til, at handel med ikke-medlemmer kun udgør en brøkdel af omsætningen.

TROR Nationaltidende, at HB bevidst gør sig skyldig i lovovertrædelser for at få fordel af en sådan kræmmerpolitik. Tror man, at HB bevidst udsætter sig for den store risiko, blot for at tjene nogle øre ekstra og snyde skatteväsenet for dets retmæssige tilgodehavende? Hvis Nationaltidende forstod, at HB ikke driver forretning for forretningens skyld, ville man erkende tåbeligheden af de fremsatte beskyldninger.

HB er forkæmper for en stor idé, og ikke redskab for små snæversindede profitinteresser. Den skyder ikke gråspurve med kanoner. Men i kampen for at tjene forbrugernes mægtige hær støder HB mod den forældede næringslov, som forbyder en virksomhed, der ikke handler »med egne og fagfællers produkter«, at have mere end eet udsalg i en kommune.

PÅ dette punkt ligger hele sagens problem. For at kunne bevare sin organisation med de mange afdelinger spredt ud over byen er HB *tvunget* til kun at handle med medlemmer; men HB vil intet hellere end betale den skat, som følger med næringsbrevet, blot for at kunne slå sine døre op for alle forbrugere og sprænge den nuværende meningsløse ordning, som beskytter et irrationelt net af alt for små detailbutikker og koster forbrugerne overflødig udgift på millioner af kroner.

Jo mere umage Nationaltidende gør sig for at påvise, hvor svært det er at holde en så vældig virksomhed som HBs indenfor medlemsskabets rammer, jo tydeligere bliver det, at næringsloven må laves om, for det kan da ikke være meningen, at vi i Danmark skal stå med en butiksorganisation, som i forhold til hele den øvrige verden er milevidt tilbage i udvikling. Kan rigsdagens partier fortsat ignorere dette problem, blot fordi der kommer nogle detailhandlerstemmer i farezonen?

NATIONALTIDENDES sensationsnummer gør det klart, at når ikke-medlemmer fristes til at gøre ulovlige indkøb i HB, må der være noget, der trækker.

Da de ikke går i HB for sagens skyld – thi så ville de som overbeviste andelsfolk melde sig ind –, køber de altså, fordi varerne er billige eller gode eller begge dele. Men hvor meget bedre ville det ikke blive, hvis alle – uden kontrol – kunne benytte sig af den rationelle butiksorganisation, som har givet HB et så stort forspring frem for den øvrige detailhandel.

Dette er jo den virkelige sandhed på bunden af Nationaltidendes paradenummer. Derfor har bladet gjort købmændene en bjørnetjeneste.

Det var Nationaltidende, som gjorde en myg til en elefant; men har bladet tænkt på, hvad der ville ske, hvis elefanten vendte front den anden vej og trampede ind over alle de små pæne kolonihaver?

I FÅ LINIER

Arbejdende maskiner

På den store *Sydjydsk Udstilling*, der afholdes i Vejen 1.–17. juni, repræsenteres FDB med to stands, een med tobaksvarer og en med bolcher og chokolade, og på begge stands vil der være opstillet arbejdende maskiner, så publikum kan få et indtryk af, hvordan produktionen foregår.

Som vi tidligere har omtalt, har brugsforeninger i Sydjylland slået sig sammen om to stands. Man vil her propagandere for forbrugerbevægelsen som sådan og for BP-gas fra brugsen.

En drivende kraft

To kvinder, fruerne *la Cour Madsen* og *Karen Busk*, er blevet tildelt Det kongelige Landhusholdningsselskabs store sølvbæger som påskønnelse for deres arbejde i henholdsvis de jydske og fynske landboforeningers husholdningsudvalg. Vi benytter lejligheden til yderligere at påpege fru Busks energiske og fremsynte virke indenfor brugsforeningsbevægelsen. Hun har som taler i foreninger og på møder og som skribent bl. a. i Andelsbladet ivret stærkt for at få kvindernes aktive interesse for bevægelsen øget og fastslået deres ligeberettigelse med manden, hvor talen er om at deltage i ledelsen af brugsforeningerne. Selv er hun bestyrelsesmedlem i Årslev Brugsforening.

Fru K. Busk.

Så ved De det!

»Man bør aldrig bede en meget optaget direktør om at gøre et eller andet for sig f. eks. »i næste uge« eller »på fredag«. Sådanne vage ønsker bliver ikke ført ind i hans dagbog. Nej, man må sørge for at få fastslået en bestemt tid, f. eks. på fredag kl. 16,15. Så kommer det ind i almanakken, og så bliver det til noget«.

Citatet skriver sig fra en bog, professor *Sune Carlson*, Handelshögskolan i Stockholm, har skrevet på grundlag af en længere række undersøgelser af, hvad direktørerne, virksomhedernes øverste ledere, egentlig bestiller dagen igennem. Det gode råd er kun en lille randbemærkning i professorens bog, men derfor kan De måske alligevel godt en skønne dag få brug for det.

Hvor staten handler

I et af de store magasiner i Berlins østsektor skiltede man med æg til 70 pfennig pr. stk. Det må så sandelig være godt at være landmand i det nye Tyskland, tænkte *Göteborg Handels- och Sjöfartstidnings* korrespondent, som gæstede magasinet. Men ved nærmere undersøgelse viste det sig, at helt så godt var det nu alligevel *ikke*. Det viste sig, at landmanden fik 9 pfennig pr. æg. De 61 pfennig var statens mellemhandleravance.

Jubilæer

50 år: *Ølby Brugsforening*, den 8. juni, og *Kauslunde-Gamborg Brugsforening*, den 16. juni.

Nurén-sukces

Salget af FDBs *Nurén* er blevet en sådan sukces, at glasværkerne, der laver flaskerne, slet ikke kan følge med. FDB har derfor måttet bede brugsforeningerne om at returnere de tomme flasker så hurtigt som muligt – og brugsforeningerne må så igen appellere til husmødrene.

Men den appel skulle også have udsigt til at få den tilsigtede virkning. Medens der tidligere er blevet betalt husmødrene 10 og 15 øre for henholdsvis halv- og helflasker, betales der nu 20 og 25 øre.

Landbrugsattaché til FDB

Den tidligere landbrugsattaché ved den danske ambassade i Washington, *Brahe Pedersen*, er ansat som konsulent for Esbjerg Kemikaliefabrik og for FDBs kemikaliesalg.

Jubilæer i FDB

Et af de meget sjældne 50 års jubilæer blev den 15. maj fejret på fabrikkerne i Kolding. Jubilaren var kaffemester *Johan Madsen*.

Og nu den 11. juni fester man i Kolding på 40 årsdagen for kasserer *K. Bordings* ansættelse.

Forretningsfører *N. Kokkenborg*, FDBs isenkramafdeling, Esbjerg, har den 1 juni været ansat i FDB i 25 år. Kokkenborg har i alle disse år været tilknyttet afdelingen i Esbjerg og har således fulgt dens udvikling fra dengang, den kun var en ganske lille afdeling med nogle få grovvarer, og frem til i dag, hvor den er en komplet isenkramafdeling.

N. Kokkenborg.

Og endnu en 25 års jubilar: driftsassistent *P. Simonsen*, konfektionsfabrikken, København, d. 2. juni.

KØBMANDENS DÅRLIGE SAMVITTIGHED

Det har vakt en vis opsigt, at også købmænd har handlet i HBs udsalg uden at have medlemskabet i orden – deriblandt een, som har benyttet denne trafik i tre år.

— Nu har jeg sneget mig til at købe billigt her i tre år. Det er vist snart på tide at skrive til Nationaltidende om dette højst forargelige forhold.

I FOLKETS TJENESTE

Uddeleren er brugsforeningsbevægelsens ansigt ud mod medlemmerne. I praksis er han både funktionær og tillidsmand. Hans indsats går ikke alene ud på at betjene folk, men også på at vejlede dem. Og i denne henseende har hans arbejde betydet overordentligt meget for andelsbevægelsens udvikling.

Den 10. juni fejrer Uddelerforeningen 50 års jubilæum, i hvilken anledning nedenstående artikel fortæller om uddelernes kår og Uddelerforeningens vækst og opgaver i den 50-årige periode.

DET var oftest husmænd og håndværkere – folk, ganske ukendt med handel og varer – der blev ansat som uddelere i de første brugsforeninger. Det gamle århundredes uddeler var kun betroet vareuddelingen. Formanden eller et andet bestyrelsesmedlem foretog foreningens indkøb. Først omkring århundredskiftet, da der mange steder var vokset et handelsuddannet slægtled op i brugsforeningerne, bliver uddelerne mere selvstændige. Den stigende omsætning kræver større kendskab til varer og regnskabsføring. På denne tid – da der findes 800 brugsforeninger og lige så mange uddelere – mødes nogle af de mest fremsynede og stifter *Foreningen af Danmarks Uddelere*, som om kort tid fejrer sit 50 års jubilæum.

I starten talte foreningen 59 medlemmer. I dag er så godt som alle landets brugsforeningsuddelere med i Uddelerforeningen, og den har uimodsigeligt præsteret en betydelig indsats i sin 50-årige levetid. Uddelerforeningen har skabt en ny stand af en særlig karakter og position indenfor vareomsætningen, og den har bidraget sit til at gøre brugsforeningerne til en faktor indenfor vareomsætningen, som alle forbrugere – direkte eller indirekte – nyder fordel af i dag.

Uddelerne indtager i dag en nøglestilling i brugsforeningernes liv. Uddeleren har den daglige kontakt med hvert medlem. Han samarbejder med foreningens ledelse om økonomien, og sædvanligvis er det nu hans opgave at besørge hele vareindkøbet.

Derfor indtager uddelerne også en vigtig stilling i forholdet til FDB, og de har deres gode andel i æren for Fællesforeningens fremgang i de forløbne 50 år, ikke mindst hvad gælder det stadig øgede salg af FDBs egne produkter.

På naturlig måde er uddelernes indsats faldet på linie med og har suppleret mange af de bestræbelser, som tillidsmænd og foregangsmænd indenfor andelsbevægelsen er gået ind for.

Udenfor selve brugsforeningsbevægelsen har uddelerne også øvet en betydelig indsats. Det gælder f. eks. Dansk Andels Ægexport, de store andels-foderstofselskaber og Dansk Andels Gødningsforretning såvel som andelskasserne og Andelsbanken.

Uddelernes og Uddelerforeningens indsats kan ikke skilles ud fra de øvrige kræfter, der gennem andelsbevægelsens vækst har virket for det økonomiske livs demokratisering her i landet. Dette står uden tvivl i forbindelse med, at uddelernes flertal er udgået fra de samme kredse, som har båret brugsforeningerne og andelssagen frem. De kom fra folket og tog deres plads blandt folket. Uddelerne har i bedste forstand virket til at udfylde deres plads indenfor brugsforeningsbevægelsen.

MANGE PLIGTER

De gamle brugsforeningsvedtægter fortæller om, hvor beskeden og afhængig de gamle uddeleres stilling var i de sidste tredive år før århundredskiftet.

I Vallø brugsforenings »Instrux for udsælgeren« hed det i 1869: Indkjøbet af Varerne besørges af Bestyrelsen og er Udsælgeren aldeles uvedkommende. Om udsælgeren står der i 1875 i Ejby brugsforenings vedtægter: »Udsælgeren skal drage Omsorg for Varernes omhyggelige Opbevaring, og for, at Medlemmerne ingen skjellig Grund kunne have til Klage over rigtig Maal og Vægt. Han skal i Tide underrette Indkjøberen om, hvilke Varer der trænges til, og i den Hensigt føre en Noterbog til Indkjøberens Afbenyttelse ... Han er ansvarlig for sine Medhjælpere, og maa ikke sælge til Folk udenfor Foreningen andre Varer end saadanne, som Høkerbevillingen hjemler Foreningen Ret til at sælge.«

Det var en anstrengende og lidet indbringende stilling at være uddeler i disse første tider. I *Esbønderup* brugsforenings »Uddeler-Contrakt« hedder det 1888: »Den mig som Udsælger paahvilende Forpligtelse haver jeg at opfylde med al Troskab og Nidkjærhed, og er det en Selvfølge, at det er mig forbudt at gjøre nogensomhelst Forretning på egen Regning ... Saa ofte Bestyrelsen finder det nødvendigt, opgjøres Udsalgets Varebeholdning af denne i min Nærværelse, og det her fremkomne Resultat, sammenholdt med Varerne efter Modtagelsesbogen, og de af mig afleverede Penge, udviser om og hvilket Krav Foreningen har paa mig. ... Udsælgeren har at holde Butikken aaben hver Søgnedag fra Kl. 5 Morgen og til Kl. 10 Aften, i Helligdagene fra Kl. 5 til Kl. 9 Formiddag – dog maa Helligdagsordningerne ikke brydes.«

INGEN FAGFORENING

Ved tanken om den lange arbejdsdag kan man fuldtud forstå de følelser, der i vinteren 1901 fik uddeler *A. Madsen*, Tranum Brugsforening, til at skrive følgende: Vi trænger til at komme sammen, til at drøfte vore forhold, vore lønspørgsmål, for der findes næppe mere tvungent arbejde end at være uddeler.

En anden uddeler, *Michael Kvorning*, i Sønder Onsild ved Randers, anlægger et videre perspektiv for den påtænkte uddelerforening. Han skriver i *Andelsbladet:* Jeg mener nu ikke, at det alene er lønspørgsmålet.... Adskillige ting er lige så vigtige at drøfte. Der kunne arbejdes hen til at oprette kursus for uddelere og regnskabsførere i lighed med, hvad der gøres for mejerister, husmænd og flere andre.

Uddeler *Jens Gaarsdal* fra Fjends herred giver i sit syn på den nye forenings opgaver udtryk for en andelsidealisme, som synes at præge mange af dette slægtleds uddelere: Jeg håber, at vor organisation må få held til at fremme og styrke andelssagen og mulig henlede opmærksomheden på forhold, som det måske var bedst at få ændret. Jeg håber kort sagt, at vi igennem vor organisation får lejlighed til at gavne brugsforeningerne og andelstanken i de brede lag i befolkningen...

Uden tvivl har sådanne synspunkter hos uddelerne haft stor betydning for brugsforeningernes medlemstilslutning. – Uddelerne var dengang som nu bevægelsens ansigt udadtil, og der er stor styrke i den agitation, som hver dag øves over disken.

Uddeler *Niels Knudsen*, Gaarslev ved Vejle, blev den første formand for uddelernes forening og redigerede gennem 30 år dens blad. Allerede i stiftelsesåret viser han sit fremsyn ved at understrege, at FDBs sag også er uddelernes sag. I spørgsmålet om FDBs tobaksfabrik i Esbjerg skriver han: Når tobaksfabrikanternes repræsentanter herefter besøger brugsforeningerne, vil der temmelig sikkert blive gjort et stort arbejde for at få handel afsluttet med brugsforeningen om dens forbrug. Men lad os huske at det er os selv, vi står og kniber i armen, thi den tobaksfabrik, som fællesforeningen om kort tid åbner, er ikke styrelsens, men vore medlemmers... Den nye tobak er vort *eget fabrikat!* Vi er vant til så mange fabrikater, så det bliver nok lidt vanskeligt i begyndelsen, men vi skal ikke være bange for kritik, og i god forståelse vil vi arbejde hånd i hånd.

PIONEREN

Uddelerforeningen blev stiftet den 7. juni 1901 på et møde i Aarhus. *Niels Knudsen* og uddeler *Hans Jensen*, Øster Jølby, senere Slangerup, fik stor indflydelse på Uddelerforeningens kurs. Niels Knudsen har sikkert redigeret foreningens vedtægter. Deres formålsparagraf siger sympatisk, at foreningens formål er at fremme den faglige dygtighed indenfor den danske uddelerstand, ved enhver lejlighed søge at hæve dens anseelse såvel indadtil som udadtil, hvilket søges opnået ved foranstaltning af fællesrejser til velledede brugsforeninger og ved sammenkomster. Videre hedder det, at foreningen skal arbejde for andelssagens fremgang og når anledning gives dertil, være de ledende mænd indenfor andelsbevægelsen til hjælp og nytte.

Under beskedne former startede foreningen et medlemsblad i 1905. En bladmand forlangte 2000 kroner om året for at redigere det. Dette kunne den lille forening slet ikke præstere, og overlod derfor opgaven til Niels Knudsen for et årligt vederlag af – 200 kroner.

ARBEJDE FOR DYGTIGGØRELSE

Arbejdet voksede, og i 1912 opgav Knudsen arbejdet i brugsforeningsbutikken for at hellige sig sine mange hverv og *Uddelerbladet*, der ved samme lejlighed blev ugeblad. Bladets betydning rækker langt udenfor Uddelerforeningen, idet det læses af en stor kreds af brugsforeningernes tillidsmænd og ligeså af mange tusinde medhjælpere i brugsforeningerne – de vordende uddelere.

Allerede året efter Uddelerforeningens dannelse fik man kursusarbejde i gang for tillidsmænd og uddelere. Arbejdet foregik på Støvring højskole under ledelse af forstander *Frederik Voigt*, dengang medlem af FDBs repræsentantskab, senere konsulent i fællesforeningen. Konsulent Voigt holdt gennem årene et halvt hundrede kursus for uddelere landet over. Fra 1910 fik man – ligeledes på Uddelerforeningens initiativ og med støtte fra FDB – begyndt en virkelig højskole for de unge, vordende uddelere på Støvring højskole. Undervisningen blev forestået af *Søren Frederiksen* og fra 1924 til skolens ophør i 1933 af hans søn, *Jens Frederiksen*. Gennem de ca, 25 år har godt 750 uddelere på halvtårskursus fået et godt grundlag af almene og faglige kundskaber, der gjorde dem mere velegnede til deres ansvarsfulde arbejde i brugsforeningerne.

Fra 1933 flyttedes uddeleruddannelsen fra Støvring til Andelsskolen ved Middelfart, som FDB rejste, og hvor den teoretiske uddannelse fortsætter under større og fuldt moderne former.

Uddelerforeningen har gennem et skoleudvalg haft kontakt med uddeleruddannelsen og har hvert år ydet et betydeligt og stadig stigende beløb til understøttelser for de unge medhjælpere.

Foruden arbejdet på Andelsskolen har der i kredsene landet rundt i de sidste 15 år været afholdt en række faglige kursus om aktuelle brugsforeningsemner. – Disse kursus er ligeledes gennemført på grundlag af samarbejde mellem Uddelerforeningen og Andelsskolen.

Uddelerforeningens stiftere så rigtigt, når de som første mål satte dygtiggørelse af uddelerstanden. På dette felt er man nået videst, og her man kan se de betydeligste resultater. Tænker man tilbage på forholdene ved århundredskiftet, må man indrømme, at de to skolers virksomhed gennem de godt 40 år har været af overordentlig betydning. Den moderne uddeler står i dag ikke tilbage for den mest veluddannede bykøbmand, hvad praktisk og teoretisk uddannelse angår.

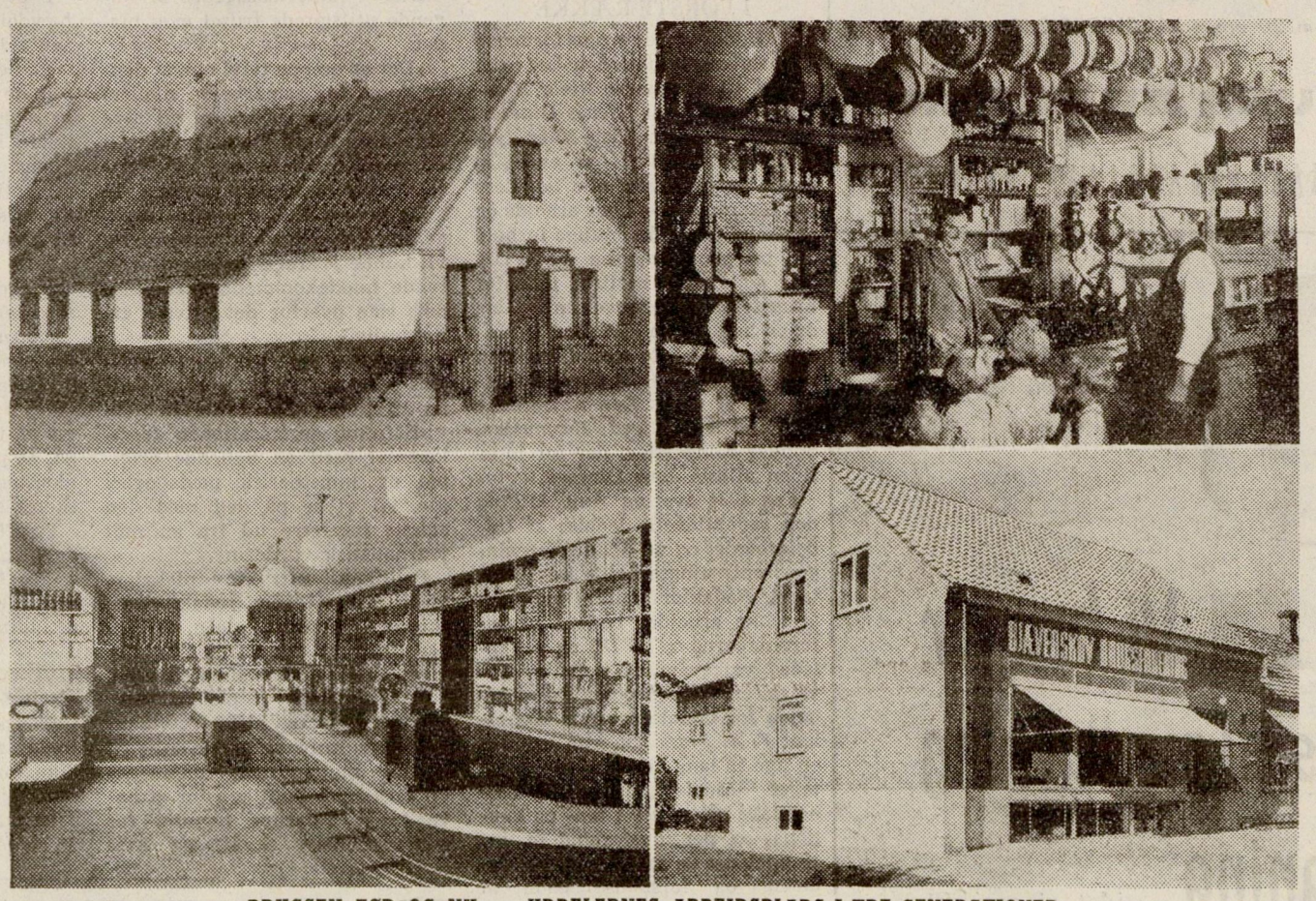
Redaktør Niels Knudsen, der omfattede arbejdet for uddelernes oplysning med stor interesse, kunne med god grund på sine sidste år glæde sig over foreningens resultater på dette område.

FAGLIGE SPØRGSMÅL

Også på andre områder har Uddelerforeningen vist initiativ indenfor brugsforeningsbevægelsen således ved flere gange at samle og udgive statistik over brugsforeningsforhold og uddelernes stilling. Den sidste af disse oversigter kom i 1923 og omfatter næsten 1000 foreninger. Først fem år senere begyndte FDB udgivelsen af den kendte *Brugsforeningsstatistik*. Uddelerne viste således vejen.

I det forløbne halvthundrede år har Uddelerforeningen fået gennemført en Mønsterkontrakt, der giver ensartede lønningsforhold i flertallet af vore brugsforeninger. Uddeleren aflønnes med procenter af foreningens omsætning, altså efter arbejde og ansvar.

Flere andre økonomiske spørgsmål af almen interesse for brugsforeningerne er løst af Uddelerforeningen. Spørgsmålet om ordning af ansvaret for kreditgivning har tidligere skabt vanskelighe

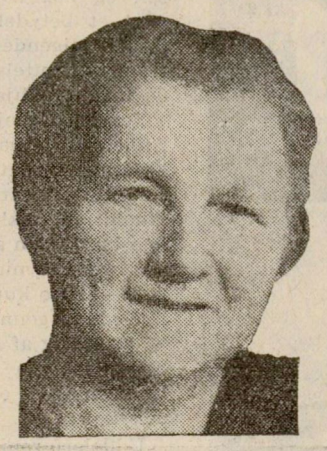
BRUGSEN FØR OG NU -- UDDELERNES ARBEJDSPLADS I TRE GENERATIONER

GULD 0,10 mm 10 øre * SLIDS 0,10 mm 10 øre

DIAMANT 0,08 mm 20 øre * HULSLEBET 0,10 mm 20 øre

FÅS KUN I BRUGSEN

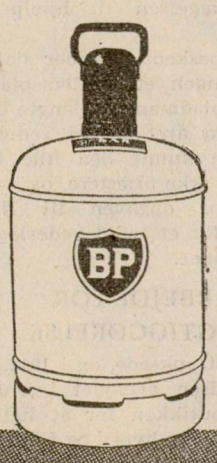
Fru lærer Fuursted, Agerfeld skole pr. Sørvad, udtaler:

Vi bruger BP-gas til madlavning og bagning ... idet vi også fik gasovn til vort anlæg. Det hele går meget nemmere med BP-gas.

Ikke blot til madlavning og bagning, men f. eks. også til vask og strygning er BP-gas en nyttig hjælp — og anskaffelsen spiller ingen væsentlig rolle, selv på et knebent budget, idet anlægget kan fås på fordelagtige betalingsbetingelser.

Tal med Brugsen.

Garantiplombe.
Alle BP-gasflasker plomberes straks efter påfyldningen som garanti for, at flaskerne indeholder det nøjagtige kvantum.

BP GAS

flaskegas er et olieprodukt

BP OLIE-KOMPAGNIET A/S

der både for uddeler og brugsforening, men er nu for de fleste foreningers vedkommende løst ved en lige deling af ansvaret. Spørgsmålet om de stigende kautionsbeløb, den unge uddeler skal stille ved sin tiltræden som leder af en brugsforening, har Uddelerforeningen bragt til en delvis løsning ved oprettelse af en kautionsforsikring. Gennem Mønsterkontrakten har man desuden søgt at gennemføre en pensionsordning for den gamle fratrædende uddeler. Den bygger på bidrag både fra uddeler og brugsforening.

Med hensyn til medhjælpernes aflønning har uddelerne ved deres deltagelse i Brugsforeningernes Arbejdsgiverforening ydet deres bidrag til at der bliver balance mellem medhjælpernes krav på den ene side og brugsforeningernes og uddelernes tilsvar som arbejdsgivere på den anden.

MÆNDENE I FØRSTE RÆKKE

Af Uddelerforeningens formænd i halvtredsårsperioden er der grund til at nævne *Niels Klausen,* Outrup, og *Jens Dinesen,* Ullerød, der i de sidste 25 år dygtigt og utrætteligt har evnet at samle så godt som alle uddelere om foreningen og dens arbejde og at skabe det bedst mulige forhold til brugsforeningerne og FDB. Når uddelernes position indenfor brugsforeningsbevægelsen i dag er en helt anden end for 50 år siden, har disse to mænd sammen med pioneren Niels Knudsen deres del af æren. Den nuværende formand er *Alfred Rasmussen,* Sønder Kongerslev, der for to år siden afløste Jens Dinesen.

Fra 1934 overtog *Aug. Milling* den redaktionelle ledelse af *Uddelerbladet* og af Uddelerforeningens oplysningsarbejde i det hele taget. Redaktør Milling har i en årrække arbejdet både i brugsforeningerne og i FDB og var således velbevandret indenfor bevægelsen, da han påtog sig at arbejde for uddelernes sag. Konsulent *F. S. Frandsen,* som gennem en lige så lang årrække har varetaget Uddelerforeningens økonomiske interesser i løn- og kautions- og pensionsforhold m. m., er ligeledes en mand med god erfaring og forståelse både af brugsforeningernes og uddelernes kår.

Højesteretsdom om strejke mod brugsforening

DER har gennem en række år bestået en konflikt mellem *Egebjerg Brugsforening* og *Dansk Handels- og Kontormedhjælperforbund.* Årsagen til konflikten var, at Egebjerg Brugsforening, der ikke er medlem af Brugsforeningernes Arbejdsgiverforening eller nogen anden arbejdsgiverorganisation, ikke ville slutte en overenskomst med HK for brugsforeningens personale. HK etablerede så blokade af foreningen, og i november 1949 erklærede De samvirkende Fagforbund sympatistrejke over for brugsforeningen, hvad angik ekspedition og levering af varer, udført af medlemmer af HK. Senere udvidedes strejken til også at omfatte arbejdsmændene.

Brugsforeningen krævede ved Østre Landsret strejken kendt ulovlig, men tabte sagen, og det samme skete, da brugsforeningen indankede sagen for Højesteret. Højesteret anfører i sin dom af 19. maj, at ca. 1600 af de ca. 1900 brugsforeninger i Danmark, som er tilsluttet FDB, har kollektiv overenskomst med HK, og kun 70—80 af de øvrige brugsforeninger beskæftiger andet personale end uddeleren. Højesteret finder, at De samvirkende Fagforbund har været berettiget til at betragte brugsforeningen som arbejdsgiver, og såvel den oprindelige sympatistrejke som dens senere udvidelse godkendes.

„Kooperationens snylternatur fornægter sig ikke"

SOM venteligt indtraf der en eksplosion inden for *De samvirkende Købmandsforeninger,* da Dagbladet *Politiken* fornylig i sit søndagstillæg offentliggjorde Middelalderbyen, den første del af *Paul Høyrups* fire plakater til FDBs billedserie. Købmandsforeningerne sendte en harmdirrende protestskrivelse til Politiken, fordi bladet således »følte sig foranlediget til en så ganske enestående og ensidig propaganda for kooperationen, ganske uanset det hensyn, som bladet efter vor mening ikke alene skylder den private industri, men hele det frie erhvervsliv, herunder også den danske købmandsstand.«

En trusel

Denne salut ledsagedes af følgende utilslørede trusel mod bladet:

»Der er næppe tvivl om, at denne form for samarbejde mellem bladet og kooperationen vil give anledning til en stærk reaktion i vor medlemskreds, som i stor udstrækning er bladets læsere.«

Og brevet slutter med at spørge, om købmandsforeningerne nu vil kunne »påregne en hertil svarende imødekommenhed fra bladets side overfor det private erhvervsliv.«

Herpå svarer Politikens Magasins redaktører i et brev, som offentliggøres i Dansk Handelsblad:

»Såfremt organisationen fremkommer med en lignende original og kunstnerisk pædagogisk idé, vil vi se på den med den største interesse ud fra en rent journalistisk vurdering.«

Politiken aftrykte plakaten, fordi man — som redaktørerne skriver — fandt, at »ideen, der ligger til grund for FDBs fire plakater, er lige så original som den i sin opfyldelse af pædagogiske, kunstneriske og historisk-videnskabelige krav er usædvanlig.«

Intet omtænksomt menneske vil mistænke Politiken for at have bragt Høyrups tegning for kooperationens skyld, og hvis Købmandsforeningerne virkelig ikke forud vidste dette, så burde de være overbevist om det efter at have læst de to breve, de nu har fået fra henholdsvis søndagstillæggets to redaktører og Niels Hasager, den ene af Politikens chefredaktører.

Et „snigløb"

Ikke desto mindre erklærer Dansk Handelsblad sig i en leder overtydet om, at Politiken er blevet »snigløbet af kooperative propagandister —«, samtidig med at man gør Politikens redaktører opmærksom på, at der fra private firmaers side foreligger adskillige billedserier, som har langt større pædagogisk værdi end »FDBs grove fantasibilleder.«

I et ualmindelig groft sprog hævder artiklen, at kooperationen aldrig frembringer noget nyt men nøjes med at efterligne det private erhvervsliv. »Kooperationens snylternatur fornægter sig ikke«, hedder det i en af sprogblomsterne (hvordan så med selvbetjeningsbutikkerne?) og artiklen slutter med følgende uforskammede udfordring:

»Det store blads uheld kan måske gøre den nytte, at dagspressen lærer at tage sig i agt for kooperations-propagandisternes dygtighed. Man går jo ikke i østpropagandaens fælder, selv om de laves dygtigt; men man har ikke været tilstrækkeligt opmærksom på, at propaganda af samme ånd eksisterer indenlands, godt maskeret som noget kerne-dansk.

Familieskabet viser sig dog tydeligt nok, når man erkender, at *målet* for begge propagandaformerne er det samme: *Udslettelse af individuel virksomhed!*«

— — —

Vi citerer blot disse artikelafsnit for at karakterisere tonen i Dansk Handelsblad, men der findes former for polemik, som ikke fortjener andet end et smil og et skuldertræk, og Dansk Handelsblads artikel er i så henseende et godt eksempel.

BRUGSFORENINGERNE I HVERDAGENS OMSÆTNING

DET må vel betragtes som et udtryk for brugsforeningernes mere rationelle drift, at medens 64 pct. af samtlige danske detailhandelsvirksomheder i 1947 havde en omsætning på mindre end 100.000 kr., var der blandt brugsforeningerne kun 4 pct., som omsatte for mindre end 100.000 kr.

Tallene skriver sig fra Det statistiske Departements erhvervstælling og fra brugsforeningsstatistikken.

Medens brugsforeningerne således fører, hvad det rationelle anlæg angår, er der endnu noget at vinde ind m. h. t. brugsforeningernes andel i den samlede detailomsætning.

På grundlag af den første bearbejdelse af 1947-erhvervstællingens tal blev brugsforeningernes andel beregnet til 6,4 pct. Altså en følelig tilbagegang i forhold til de 8,8 pct. ved erhvervstællingen i 1934 — brugsforeningerne har endnu ikke helt overvundet virkningerne af underforsyningen under krigen.

Efter at Det statistiske Departement ved en ny bearbejdelse af erhvervstællingens tal har udeladt de blandede håndværks- og handelsvirksomheder samt de blandede engros- og detailvirksomheder, i hvilke hovedvægten ligger på engrossalget, stiger brugsforeningernes andel i den samlede omsætning til 8,4 pct. Men fremgangen er kun på papiret. Med denne sidste beregningsmetode ville tallet for 1934 have været ikke 8,8, men formentlig godt 11,5 pct.

De anførte tal giver imidlertid ikke det helt rigtige udtryk for brugsforeningernes øjeblikkelige position. Det er nemlig sådan, at i årene efter 1947 er brugsforeningernes omsætning steget betydeligt stærkere end den øvrige detailhandels. Detailhandelsomsætningen er i årene 1947—50 steget 20 pct. og udgjorde i 1950 ca. 8,28 milliarder kroner. I 1950 var brugsforeningernes omsætning ifølge en foreløbig opgørelse 833 millioner kr. — eller *10,1* pct. af den samlede omsætning inden for detailhandelen.

Og så må det jo endelig erindres, at det statistiske begreb »den samlede detailhandel« også efter den ovenfor omtalte udrensning giver husly for en mængde brancher, som slet ikke er repræsenteret inden for brugsforeningerne — f. eks. aviser, skibsproviantering, blomster, marskandisere, flyvemaskiner etc. Og på ganske enkelte undtagelser nær kender brugsforeningerne heller ikke til salg af mælk, kød, fisk, frugt, grøntsager, bygningsartikler, maskiner.

Fik man disse brancher sorteret fra, således at brugsforeningernes samlede omsætning blev sat i forhold til en hvad varernes art angår tilsvarende omsætning i privathandelen, ville procenttallet blive af helt andre dimensioner

SLAGETS GANG

I en ledende artikel knytter vi nogle bemærkninger til den kampagne, der fra konservativt hold for tiden føres mod *Hovedstadens Brugsforening*. Her blot en oversigt over slagets gang.

Kampagnen startedes af *Nationaltidende* den 11. maj. Under overskriften »HB driver stort ulovligt salg« berettes om, hvorledes det var lykkedes to af bladets kvindelige journalister at foretage indkøb i 38 af HBs butikker uden at være medlemmer. Det var således bevist, at HB overtræder såvel nærings- som skatteloven ved at sælge til ikkemedlemmer. Samme nummer af Nationaltidende indeholdt en opfordring til læserne om at skrive til bladet og fortælle, hvis de havde foretaget ulovlige indkøb i HB, og til de københavnske købmænd sendte bladet – formentlig på abonnementsafdelingens regning – en særlig løbeseddel med de bedste af overskrifterne og en henvisning til, hvor fortsættelsen stod at læse.

Ekstrabladet, som har indlagt sig særlig fortjeneste ved i årevis at logre for de små detailhandlere, sluttede op bag Nationaltidende samme eftermiddag.

Og så trådte Købmandsforeningerne ind i kampagnen med en henvendelse til politiet i København, og skatteväsenet mobiliseredes, samtidig med, at Nationaltidende, dækket af et lille efterhængt spørgsmålstegn, lod sig forlyde med, at HB – bagerierne – også omgik sundhedsvedtægterne.

Den 16. maj drog de konservative sagen frem på tinge, idet man anmeldte følgende spørgsmål til regeringen: »Hvad agter regeringen at foretage sig for at kontrollere, at lukkede brugsforeninger kun sælger til medlemmer?« På grund af den udenrigspolitiske debat blev besvarelsen imidlertid udsat og forelå endnu ikke ved redaktionens slutning.

Det spørgsmål blev naturligvis rejst – modsat Nationaltidendes interesser – om de mennesker, der ulovligt foretager indkøb i HB, ikke selv bør drages til ansvar for retten, eftersom de såvel ved indgangsdøren som ved disken konfronteres med tydelige skilte, hvoraf det fremgår, at HB kun handler med medlemmer.

Der indtraf også et lille bemærkelsesværdigt intermezzo, da HBs direktionssekretær *Børge Jensen* (der under dir. Kaj Nielsens bortrejse måtte besvare pressens henvendelser) i *Social-Demokraten* ankede over at have fået sine udtalelser vedrørende HBs kontrol med salget fordrejet i Nationaltidende. Påstand kom til at stå mod påstand, da det viste sig, at Nationaltidende blot citerede nogle enkelte, løsrevne sætninger fra en længere samtale; men det interessante var, at Nationaltidende uden at meddele Børge Jensen det havde optaget telefoninterviewet på diktafon!

Til Nationaltidende indgik der i nogle dage en jævn strøm af breve fra ikke-medlemmer, hvem det var lykkedes at tilluske sig varer i HB. Pudsigt nok var der blandt indsenderne også enkelte *købmænd!*

Nationaltidende selv fulgte sagen op dag for dag. Den første overskrift – »HB driver stort ulovligt salg« – afstivedes med nye og stærkere: »Stadig nye beviser for HBs lovbrud«, »HBs ulovlige salg synes at dreje sig om millioner«.

Købmandsorganet *Dansk Handelsblad* havde overskriften »Afsløring«, og købmænd forsamlede et sted i Jylland udsendte en resolution til offentligheden. Et af købmandsbladene, *Danmarks Handels-Tidende*, så dog gerne politisagen mod HB afsluttet uden bøder, hvis sagen i øvrigt kunne foranledige, at »brugsforeningernes skattemæssige særstilling ophævedes«!

Den 19. maj kunne Nationaltidende og *Jyllandsposten* under overskrifter som »Ulovligt salg til selve bystyret?« og »Er Århus kommune medlem?« meddele, at HB sagen måske fik en udløber i Århus, idet *Århus Brugsforening* havde deltaget i offentlige licitationer og fået betydelige leverancer til Århus kommune, og de kommunalfolk, man havde talt med, vidste intet om, at kommunen var medlem.

Samvirke har spurgt direktøren for Århus Brugsforening, som bladene af uudgrundelige årsager helt glemte at henvende sig til, og han oplyser, at Århus kommune *er* medlem og har været det gennem en længere årrække.

Vor udlandshandel må spille på flere strenge

VED Andelsdagen i Hillerød havde man som gæst finansminister *Thorkil Kristensen*, der talte om landets betalingsbalance.

De ydre forhold bliver os stedse ugunstigere, sagde finansministeren. Siden den engelske devaluering er importpriserne steget med 40–50 pct., medens eksportpriserne omtrent ligger på samme niveau som før. Den danske produktion vil i de kommende år komme ud for meget store konkurrenceproblemer på udenlandske markeder. Man bør tilstræbe den størst mulige effektivitet.

Men vi trænger også til en *markedernes spredning*, pointerede finansministeren. Det viste sig bl. a. ved de nyligt førte handelsforhandlinger med England, at det kan være farligt for landet at være for nært knyttet til eet eller to markeder. *I vor udlandshandel må vi fremtidig spille på flere strenge* – og dette så meget mere, som de økonomiske brikker i verden er ved at blive flyttet, så Europa bliver en mindre dominerende faktor og de oversøiske markeder en større.

Der blev også talt af redaktør *Axelsen Drejer*, som dvælte ved, at skønt 45 pct. af den danske befolkning er tilknyttet andelsbevægelsen, var bevægelsens interesser alt for svagt repræsenteret i det politiske liv. Axelsen Drejer mente, at man i de lokale organisationer fordyber sig for meget i de rent lokale problemer. Det store overblik savnes ofte, og sammen med dette det fastere og stærkere samarbejde imellem de enkelte organisationer. Det er et spørgsmål, om vi ikke er nødt til at tage opgaver op ud over det rent praktiske. Der bør gøres ikke alene et oplysende, men også et uddannende arbejde.

Som svar på en bemærkning fremsat af direktør *Torben Wied:* at man ikke for bevidst skulle stræbe efter at gøre andelsbevægelsen til en politisk magtfaktor, da det dog hidtil havde tjent bevægelsen til ære, at den udelukkende havde varetaget faglige og saglige interesser – udtalte Axelsen Drejer, at han ikke havde tænkt på et særligt »andels-parti«, men at det var hans opfattelse, at når andelsfolk tog partipolitisk stilling, burde de også have andelsbevægelsens tarv i tankerne.

Andels-Maskinindkøbet har konsolideret sig og udvider produktionen

DET har moret medlemmer af maskin*kartellet* at sige, at efter at have formøblet den første million kroner går Andels-Maskinindkøbet nu trøstigt i gang med den næste – sagde *Dansk Landbrugs Andels-Maskinindkøbs* formand, førstedirektør *Frederik Nielsen*, FDB, ved selskabets generalforsamling forleden. Men Andels-Maskinindkøbet har hverken formøblet 1 million kroner eller 1 krone. Det har i den forløbne tid konsolideret sig ved ikke ubetydelige afskrivninger på varebeholdninger optaget til priser, der ligger væsentligt under priserne i dag. Men når Andels-Maskinindkøbet – dels på grund af boycot fra Maskinkartellets side og dels på grund af kronedevalueringen, der næsten ganske stoppede tilgangen af landbrugsmaskiner og traktorer fra selskabets amerikanske hovedleverandør, The Oliver Corporation – har været tvunget til at anbringe størstedelen af andelskapitalen i produktion, siger det sig selv, at et stigende salg vil kræve kapitalforøgelse. Og Andels-Maskinindkøbets salg har i de første fire måneder af dette år været dobbelt så stort som i de tilsvarende måneder i fjor.

Andelshaverne har da også forstået denne kapitalforøgelses nødvendighed. Det har – sagde Frederik Nielsen – i virkeligheden nærmest været en leg at skaffe denne nye kapital, og det kan allerede nu ses, at målet: een million kroner ekstra, ikke blot vil blive nået, men også overskredet.

I denne velvilje så dir. Frederik Nielsen et udtryk for, at Andels-Maskinindkøbets andelshavere nu som ved selskabets start betragtede virksomheden under en idealistisk synsvinkel, idet de ifølge lovene højst kunne få kapitalen forrentet med 5 pct. og aldrig ville kunne høste fortjeneste på andelene, eftersom de er forpligtet til at afhænde dem til pari kurs, hvis de lokale andelsmaskinindkøb til sin tid ønsker at overtage andelene og har de fornødne økonomiske forudsætninger for en sådan overtagelse.

I år var forholdet ydermere dette, at bestyrelsen i enighed ville foreslå generalforsamlingen, at sidste års overskud – 8.136,82 kr. – ikke udbetaltes, men benyttedes til afskrivninger på varebeholdningerne. På andelsslagteriernes delegeretmøde sagde jeg udtrykkelig – pointerede Frederik Nielsen –, at der næppe ville blive udbetalt rente af andelskapitalen for i fjor, men alligevel vedtog delegeretforsamlingen at tegne 50.000 kr. *mere*, end vi havde håbet på at få.

Generalforsamlingen vedtog enstemmigt bestyrelsens forslag om overskuddets anvendelse.

Det fremgik i øvrigt af beretningen, at efter udvidelsen af fabrikken *Mullerups* maskinpark ventede man allerede i indeværende år at komme op på en produktion af 900–1000 landbrugsvogne. Der var truffet en aftale med husmandsforeningernes indkøbsforeninger om et nært samarbejde om salget af fabrikkens produktion af hestetrukne redskaber. Salgsorganisationen udvidedes i fjor med en filial i Toftlund, og der er truffet aftaler med Hillerød- og Odderegnens andels-maskinindkøb, ligesom selskabet i den sidste tid har ført indledende forhandlinger med forskellige landbokredse om oprettelse af flere lignende lokalforeninger.

Frederik Nielsen genvalgtes som formand og N. C. Poulsen, Karl Jensen og Hjalmar Jensen som medlemmer af bestyrelsen.

WEE DUST

HOLDER GRÆSPLÆNEN FRI FOR UKRUDT

WEEDUST er et selektivt hormonpræparat, der hurtigt og effektivt udrydder mælkebøtter, bellis, vejbred og andet ukrudt i græsplæner.

WEEDUST er uskadeligt for mennesker og dyr. WEEDUST leveres i dåser à 500 gram.

Tal med BRUGSEN, der gerne giver Dem alle oplysninger om WEEDUST og andre effektive midler til ukrudtsbekæmpelse.

BRUGSEN
billigst med det bedste

KVALITETEN er afgørende

FDBs TREKRONER margarine har samme friskhed og velsmag, hvadenten vejret er køligt eller varmt.

TREKRONER er den ideelle margarine både til bagning, stegning og bordbrug.

KLIP UD OG GEM!

Spinat-rand med asparges

1 kg spinat
50 g TREKRONER margarine
2 spiseskefulde fløde
4 æg
salt, sukker

☆

½ kg asparges, salater, tomater
røræg eller grønærter.

Spinaten pilles og skylles. Bladene dampes møre i det vand, der følger med, idet de tages op af skyllevandet. Vandet sies fra og knuges af spinaten, som derefter hakkes gennem maskinen eller passeres gennem en sigte. Fløde, margarine og spinat varmes i en gryde. Gryden løftes af, og de godt sammenpiskede æg røres i. Salt og sukker tilsættes. En randform smøres godt, spinatstuvningen hældes i og randen stilles på rist i en gryde med så meget kogende vand, at det står lidt over risten. Smurt papir lægges over formen, tætsluttende låg på gryden, og randen skal nu koge en ½ times tid ved jævn varme.

Aspargessnitter rystet i margarine fyldes inden i randen ved anretningen (små nye gulerødder kan anvendes i stedet for) og uden om pyntes med grøn salat og tomatskiver eller hele tomater, der er udhulet og fyldt med røræg eller grønærter. (Opskriften er beregnet på 4 pers.)

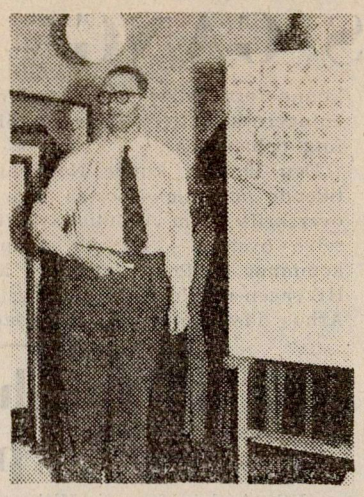
TRE KRONER MARGARINE

FÅS KUN I BRUGSEN

Har De hjerterum for et københavnerbarn?

MANGE tusinde københavnerbørn har søgt skoleinspektør *Østrup* i håb om at få en ferieplads på landet, og for *5000* børns vedkommende er trangen akut. Disse 5000 børn kommer fra den indre by, hvor fritiden i almindelighed må tilbringes i solfattige baggårde, og fra hjem, hvor forsørgerens skattepligtige indkomst (med 1 barn i hjemmet) højst er 5000 kr. Har De gård eller hus på landet og mulighed for at huse et feriebarn, så har De nu chancen for at give et blegnæbbet københavnerbarn den helt store og uforglemmelige ferieoplevelse — skriv til *Komiteen for københavnske Skolebørns Landophold, Ingolfs Allé 35, København S.*

Alle børnene er lægeundersøgte og tuberkulinprøvede. Ferieværterne vil ingen ekstra udgifter få, hvis børnene skulle trænge til lægehjælp i ferien, ikke heller, hvis de uforvarende kommer til at forvolde en skade, der normalt ville bringe feriehjemmet et økonomisk tab.

DIREKTØR *M. Jøns*, Grenå Dampvæveri, holdt forleden foredrag om de nye tekstiler for personalet i FDBs manufakturmagasin i Ålborg. Der var stor begejstring for det lige så livfuldt fremførte som sagligt dybtpløjende foredrag, og kraftigt bifald hilste direktør Jøns, da han lovede altid at ville stå til tjeneste med oplysninger til yderligere uddybning af det meget vidtrækkende emne.

Finansieringsrådet er nu en kendsgerning

DET gennem det sidste års tid ivrigt diskuterede finansieringsråd til varetagelse af fagbevægelsens investeringer i kooperative virksomheder er nu en realitet. På Det kooperative Fællesforbunds generalforsamling i København den 19. maj dannedes finansieringsrådet med ligelig repræsentation fra Det kooperative Fællesforbunds og fagbevægelsens side.

Som Fællesforbundets repræsentanter valgtes formanden *Wm. Villumsen*, direktør *P. Nørgaard* og borgmester *Vilh. Melgaard*. Fagbevægelsen indvalgte De samvirkende Fagforbunds formand *Eiler Jensen*, hovedkassereren *Axel Olsson* og formand for Smede- og Maskinarbejderforbundet *Hans Rasmussen*.

Oprettelsen af dette finansieringsråd betyder *ikke*, at fagbevægelsen nu pr. omgående går til en almindelig forøgelse af investeringerne i de kooperative foretagender. Rådets opgave bliver at vejlede fagforbundene, når de opfordres til at supplere investeringerne i allerede eksisterende virksomheder, eller i virksomheder, som tænkes oprettet. På denne måde skulle man nå frem til at fagbevægelsens penge investeres dér, hvor de vil gøre mest nytte.

Dette giver i sig selv investeringerne større slagkraft. Man tager dog næppe helt fejl, om man regner med, at oprettelsen af finansieringsrådet er et første skridt hen imod en mere omfattende investering fra fagbevægelsens side.

Sådan kan D-køb ske!

DEN overenskomst FDB og brugsforeningerne imellem, ifølge hvilken samtlige brugsforeninger vil kunne få del i favøren ved indkøb direkte fra fabrik, grossist og toldbod, når blot indkøbene er af en vis, for hver enkelt varegruppe nærmere fastsat størrelse, har naturligvis landet over givet anledning til mange drøftelser mellem brugsforeningerne. For alle de mindre foreningers vedkommende vil det jo — af hensyn til de ret store minimumskøb — blive nødvendigt at indkøbe i fællesskab med andre brugsforeninger på egnen, og spørgsmålet er da, hvorledes dette lokale indkøbsfællesskab bedst lader sig praktisere.

Så ny ordningen end er, så turde det dog vist allerede nu være slået fast, at en *fuld rationel ordreafgivning* er en betingelse for en tilfredsstillende udnyttelse af ordningen. Og hvorledes et sådant rationelt fællesindkøb kan tilrettelægges, giver uddeler *E. Christensen*, Skellerup, et eksempel på i *Uddelerbladet*.

Han fortæller, hvorledes 10—12 brugsforeninger i Hobros opland — for øvrigt her større og mindre foreninger i blanding — nu i fællesskab afgiver en månedsordre til fabrikken i Viby. Hver brugsforening indsender inden den 25. i måneden en specificeret ordre til fællesskabets primus motor, uddeler *M. Nielsen*, Sdr. Onsild, som så hver den 1. sender den samlede ordre videre til FDB. Mod en rimelig godtgørelse påtager uddeleren i Sdr. Onsild sig også at afhente varerne i Viby og køre dem direkte til de i fællesindkøbet deltagende brugsforeninger.

Der er også truffet aftale om *D-køb* (som de direkte indkøb er blevet døbt) fra eddikebryggeriet i Randers, hvorfra man indkøber til et anslået salg i 1½ måned, og man vil nu forsøge sig med D-køb af kiks og bisquits.

Med mellemrum vil uddelerne så mødes og drøfte fællesindkøbene — revidere, hvor en revision findes tiltrængt, og måske tilrettelægge fællesindkøb af andre varer.

Ser man bort fra, at uddelerne gerne så, at FDB lod fremstille lidt mindre standardpakninger til skosværte og tandpasta, har disse samvirkende uddelere på Hobroegnen været fuldt tilfredse med de direkte leveringer, og den ordning af fællesindkøbene, de har fundet frem til, vil sikkert med held kunne kopieres mange steder landet over under rimelig hensyntagen til de forskellige brugsforeningers størrelse og beliggenhed. Det er endnu for tidligt at begynde at opstille mere indgående organisations-systemer. Det må vente, til der foreligger et statistisk materiale af virkeligt omfang. På indeværende tidspunkt er der brug for det individuelle initiativ og den individuelle kalkulering.

Lidt for ivrige købmænd

EN del købmænd er kommet for skade at købe og sælge konserves fra Svendborg Konservesfabrik, der jo er et andelsforetagende, og i den anledning har De samvirkende Købmandsforeninger henvendt sig til politimesteren i Svendborg og bedt ham drage omsorg for, at fabrikken for fremtiden skriver A. m. b. A. efter firmanavnet, så købmændene straks kan være klar over, at den vare skal de i hvert fald ikke købe.

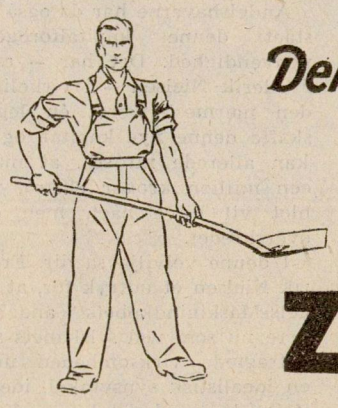
Man har fra købmandsforeningernes side også henledt opmærksomheden på, at Svendborg Konservesfabrik ikke overholder mærkningspligten. Her over for gør direktør *Arne Pedersen* gældende, at vel har fabrikken ikke årstalsmærket etiketterne, men alle dåserne var kodemærket.

Det påfaldende er imidlertid, at købmændene så ensidigt har koncentreret sig om den manglende afmærkning af Svendborg Konservesfabriks dåser, efter som en undersøgelse af en længere række dåsevarer fra private konservesfabrikker fornylig har vist, at mærkningen kun i beskedent omfang er gennemført af disse fabrikker. En af dem har således undladt såvel varebetegnelsen, nettovægt som årstalsbetegnelse, og mange andre virksomheder har gjort sig skyldig i i hvert fald en af de nævnte ulovligheder. Det taler købmændene ikke om.

FRA ØSTZONEN

DET er virkelig næsten lige så svært, som man forestiller sig det, at gøre forretninger med østzonen i Tyskland. Al samhandel skal foregå som direkte vareudvekslinger, der skal godkendes af såvel de tyske som af de danske myndigheder, og fra begge sider insisteres der på, at man for at få gode varer med i en vareudvekslingsforretning også skal tage nogle mindre gode varer med i byttet. Dette er i sig selv en vanskelighed, og så meget vanskeligere bliver det at få et nogenlunde tilfredsstillende udvekslingsprogram stillet op, fordi disse tyske og danske myndigheder, der klassificerer varerne, så langt fra altid har samme opfattelse af, hvad der er gode, og hvad der er mindre gode varer.

Trods alt er det dog lykkedes FDB at få en udvekslingsoverenskomst i stand, og i løbet af det næste halve år vil der indgå en række varer fra østzonen — blandt disse spisebestik i rustfrit stål, kaffe- og spisestel og andre porcelæns- og fajancevarer, henkogningstermometre, kødhakker, spande, vandfade etc., alt omrammet af sådanne mere kuriøse importvarer som teddybjørne, glasjuletræspynt, harmonikaer og kammerpotter.

Den er rigtig!

DEN ER FRA

Zinck GODTHAAB

HUS OG HAVE

Mellem to poler

FRU Carlsen er en ganske almindelig husmoder, der sørger for hus, mand og børn efter bedste evne. Inderst inde synes hun, at hendes tilværelse er utilfredsstillende. Den ene dag ligner den anden, og hendes arbejde påskønnes ikke rigtigt af nogen. Den selverhvervende husmoder er på mange måder at misunde, tænker fru Carlsen tit, for hun kommer da ud af hjemmets små cirkler. Hun har egne penge at råde over og kan bedre tale med om alting. Hun tvinges til at se nogenlunde fiks ud, fordi hun færdes mellem fremmede.

Fru Carlsen ved nok, at den selverhvervende husmoder har meget om ørene, men til gengæld nyder hun større respekt hos sin mand og andre end den husmoder, der »bare« går hjemme – skønt himlen skal vide, at hjemme-husmoderen har hænderne fulde – så fulde, at hun sjældent får taget sig sammen til at åbne en bog eller følge med i tidens problemer. Så er der jo også det, at den ude-arbejdende husmoder kan tillade sig at tage let på det huslige – det kan altid undskyldes med, at hun er så meget hjemmefra. Måske har hun endda hushjælp.

Hvorfor tager fru Carlsen ikke selv et job? – Tjah, det er så svært at få børnene anbragt, og de har vel også bedst af at være hjemme. Desuden – hvad skal man tage fat på, når man ingen speciel uddannelse har? Og i virkeligheden vil hr. Carlsen også helst have, at hun passer hjemmet, så det ikke går ud over hans magelighed.

Kort sagt: Fru Carlsen synes, der er så mange hindringer, at hun på forhånd opgiver.

★

Fru Nissen har foruden hjem, mand og barn et udearbejde. Hun føler sig altid forjaget og træt, men hun er nødt til at gå ud, for manden tjener ikke stort, og de har en gæld at afdrage. Hun længes efter den dag, da hun kan blive hjemme. Tænk at vågne op hver morgen og vide, at dagen er ens egen, at man selv kan bestemme tempoet, at man kan gå en tur med den lille, hvis solen skinner. At få bund i lappebunken og måske få tid til at sy lidt selv. Gå tidligt i seng og ligge og læse en times tid – ja, alle de dejlige bøger, man kan få læst...

For øjeblikket er fru Nissens tilværelse een stor dårlig samvittighed. Barnet får ikke den omsorg, det har krav på, fordi moderen er træt og nervøs. Hun kan aldrig hygge sig med sin mand om aftenen, fordi der altid hænger ugjorte ting over hende. Rodet i skabene, de upudsede vinduer og familiens uplejede garderobe overvælder hende med mismod. På arbejdet er hun ikke så stabil, som hun selv kunne ønske, for hun får for lidt søvn, og tankerne kredser om hjemmet.

Om natten har hun mareridt: Hun jager afsted og kommer alligevel for sent til alting. Hun kludrer så længe på sit arbejde, at hun bliver fyret. Eller hendes lille dreng bliver kørt over, fordi hun ikke fik tid til at følge ham i børnehave.

Når hun ser sig i spejlet, forfærdes hun over, så grå hun ser ud.

Men det skal altsammen blive bedre den dag, hun kan holde op med sin dobbelttilværelse ...

★

Der findes mange fru Carlsen'er og fru Nissen'er. Deres problemer er ikke enestående, men tværtimod tidstypiske. Vore dages husmoder står mellem to poler. Den ene er hjemmet, den anden det pulserende erhvervsliv udenfor hjemmets vægge. Bestandig drages hun mellem disse to poler – knapt har hun nået den ene, før hun føler et sug af længsel efter den anden. Særlig stærk bliver længslen, hvis forholdene hindrer hende i frit at vælge pol.

Hvis der var lettere adgang til at få vellønnede halvdagsjob, ville meget være vundet for husmødrene. Men så længe erhvervslivet har arbejdskraft nok, hænger halvdagsstillinger ikke på træerne.

Der findes med andre ord ingen patentløsning på fru Carlsens og fru Nissens problemer. Hvis de kunne bytte lod, er det ingenlunde sikkert, at de ville føle større tilfredshed i det lange løb.

»Der, hvor du ikke er, dér er lykken ...« *–idth.*

En tiltalende idé

AMERIKANERNE har mange skøre ideer – men også mange tiltalende. Når en amerikanerinde venter et barn, holder alle hendes veninder the-komsammen for hende, hvor alle kommer med gaver til den ventede baby. Bare småting: en rangle, bleer, en lille hue o. s. v.

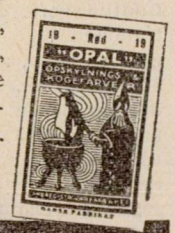
Det samme sker, når en af veninderne skal giftes, så regner det ned med plastic-skeer, kageruller og gulvskrubber – ingen store udgifter, bare små venligheder, der glæder og forhøjer spændingen.

Er det ikke en idé, der kunne bruges herhjemme?

En symfoni i farver

Her ser De farvernes troldmand, den muntre figur som forekommer overalt, hvor der forhandles OPAL opskylnings- og kogefarver. Han spiller op til et fornyende farvebad, hvormed De selv kan farve Deres garderobe lige så let, som De vasker. Og OPAL findes i 36 smukke, holdbare farver, der giver uld, bomuld, silke nøjagtig samme farvetone.

FARVEFABRIKEN OPAL A/S

Med BLENDA - FDBs selvvirkende vaskemiddel - klares storvasken i en håndevending og resultatet bliver en strålende ren og hvid vask, som enhver husmoder kan være stolt af.
BLENDA er nu tilsat ULTRAHVIDT et optisk farvestof, der bevirker, at vasken bliver blændende hvid.
Prøv BLENDA til næste storvask, og De vil opdage, at BLENDA-vask er både nem, hurtig og skånsom.

ENDNU BEDRE
nu tilsat ultrahvidt
FÅS KUN I BRUGSEN

De spæde grøntsager

DE første friske, spæde grøntsager kan ikke sammenlignes med noget andet, de giver løfte om sol, sommer og sundhed. Mange af dem er da også sundhedsbærere, rige på vitaminer og mineralsalte. Her er et lille alfabet over de forskellige sommergrøntsager.

Asparges er luksus både når vi ser på prisen og næringsværdien, der er hverken mange kalorier, vitaminer eller mineralsalte. Kog altid skrællerne af, de giver megen smag, og når skrællerne er siet fra, kan aspargesstykkerne koges i samme vand eller suppe. Asparges er dejlig i supper, gratiner, stuvning eller sammen med kogt kalve-, lamme- eller hønsekød i en jævnet sauce, men bedst er de vel nok kogt naturel, blot med rørt smør til.

Aspargessalat kan tilberedes på mange forskellige måder. Rå tyndtsnittede asparges kan f. eks. vendes i ganske lidt mayonnaise og overdrysses med rejer. Engelsk salat er en aspargessalat, hvori der også er skinkestrimler og et grofthakket, hårdkogt æg. Salatsaucen kan være ægte eller uægte mayonnaise eller en jævnet sauce af aspargesvand og fløde, jævnet med en æggeblomme. Salt, paprika og sareptasennep bruges som krydderi.

Blomkål skal navnlig købes, lige når det store tilbud sættes ind, og de derfor er billige i pris; men forøvrigt er blomkål så rig på C-vitamin, at vi udmærket kan forsvare at købe den også uden for sæsonen. Vi bruger blomkålen i supper, gratiner, stuvninger, kogt alene eller sammen med andre grøntsager eller kød i frikassé og andre sammenkogte retter. Kogt eller rå er den god i salater, f. eks. kan den rå blomkål deles i ganske små buketter, vendes i mayonnaise og pyntes med agurkeskiver eller salatblade.

En blomkålsanretning der er både pyntelig og velsmagende, består af et stort fast, kogt blomkålshoved, der jævnes med en ægte hollandaisesauce eller blot en god, jævnet sauce. Der drysses rå grønnærter over og pyntes uden om med salatblade, tomatskiver og agurkeskiver.

Gulerødder, nye som gamle, er rige på karotin, der optages og omdannes til A-vitamin i vor organisme, husk blot, at gulerødderne enten skal være kogt møre eller findelte, hvis vi skal få det fulde udbytte af karotinen.

Kørvel giver som alle saftige grønne plantedele A- og C-vitaminer samt forskellige mineralsalte, så lad os bruge kørvel ikke alene på suppe, men også oven på stuvninger og i salater – mange af de steder, hvor vi ellers bruger persille, kan vi til en afveksling bruge kørvel.

Persille er særlig fin og frisk i smagen nu – iøvrigt gælder det samme for persillen som er nævnt for kørvel.

Radiser er et dejlig billigt pålæg i sommertiden, de giver godt med C-vitamin og kan hakkes og drysses over forskellige salater. Rå, hakkede eller udskivede radiser smager godt oven på rensede, røgede sildefileter, der er dryppet med en oliemarinade.

Salat. Er De mon klar over, at piuksalat og de yderste, grønne blade af hovedsalaten er meget værdifulde ernæringsmæssigt set? Så selv om De helst vil nyde de lyse, sprøde blade fra den inderste del af salathovedet, så sørg også for at bruge de grovere, grønne blade. De kan f. eks. snittes i strimler, så glider de lettere ned – eller de kan fyldes med kødfars eller brødfars og dampes i lidt margarine og vand, tilsættes tomatpure og lidt jævning.

Snittebønner og andre grønne bønner er også mere værd end de gule voksbønner – alt, hvad der er grønt, er godt. Brug de forskellige bønner kogte som slik eller i stuvninger eller gratiner. Brug dem også i sammenkogte retter sammen med andre grøntsager, kød eller fisk; men husk da at give de mere stærktsmagende bønner et opkog først. I supper og salater kan bønner også anvendes.

Spinat er rig på jern, A- og C-vitaminer, men desværre er der også oxalsyre i, og den ødelægger kalken i vor føde, hvis vi ikke selv sørger for at tilsætte kalk til spinaten under tilberedningen. Til ½ kg spinat skal der bruges 5 g kalciumfosfat, og det skal koge med et øjeblik, og det giver hverken afsmag eller indvirker på farven. Spinaten bruger vi dampet, stuvet i supper og gratiner og sammenkogte retter, f. eks. som *fisk med spinat.* Fiskefileterne dampes først halvmøre i lidt smør eller margarine, derefter lægges de lagvis med dampet spinat i gratinfad, dryppes med den kraft, der er blevet både ved dampning af fisk og spinat, drysses med salt og peber og eventuelt med reven ost og gratineres derefter i ovnen ca. 20 minutter.

Tomater. Tomaterne er rige på A- og C-vitaminer samt forskellige mineralsalte. Foruden rå som pålæg og i salater kan de steges sammen med løg, sild, flæsk, ja – næsten sammen med alt. I en makaronigratin er det festligt med tomatskiver lagt imellem, og udhulede og fyldt med agurkesalat eller anden salat er de også meget indbydende. *Sild på fransk* er rensede, udbenede sild, der lægges lagvis med rå tomatskiver og hakkede løg i et gratinfad eller gasbageform. Der drysses salt og peber imellem lagene, lægges lidt margarine ovenpå, og retten gratineres, til sildene er møre. Purløg, kørvel, persille eller andet grønt drysses over før serveringen. *Tomatsalat* kan laves af ret tykke, rå tomatskiver, der drysses med en marinade af olie, eddike, vand samt krydderier som salt, sukker, sennep og paprika – rigelig hakket kørvel drysses over tilsidst.

Ærter. Rå grønærtesalat består af rå gulerødder og terninger af rå gulerod eller reven gulerod, den vendes i en krydret oliemarinade; hakket persille eller kørvel drysses over til sidst.

K. P.

Jeg var misundelig på enhver ung pige

Nu tror man, jeg er »25«!

Jeg har aldrig troet, at den rette hudpleje kunne udrette så meget. Daglig bliver jeg, takket være Creme Tokalon, misundt for mit ungdommelige udseende. *Ungdomsfrisk teint forråder ikke alderen!* Millioner af kvinder verden over ved, at daglig pleje med Creme Tokalon holder huden ungdommelig frisk. Den *hvide* Tokalon Dag Creme trænger dybt ind i porerne, opløser hudorme og døde hudceller, som ofte er årsag til hudens urenhed, og sammentrækker udvidede porer. Desuden er denne fedtfri dagcreme et glimrende underlag for Tokalon Pudderets smukke, moderne farver. Medens De sover, forsvinder rynker og furer, takket være den hudnærende Tokalon Rosa Creme, som indeholder Biocel. Tokalon fås overalt.

NU STAMMER DU IGEN

HVOR ofte siger en moder ikke sådan til et barn, der stammer. Moderen formaner uden tvivl barnet i den bedste mening, hun tror, at dets stammen kun er en uvane, som kan rettes ved påmindelser.

Stammen er ikke en uvane, men en talelidelse, der i enkelte tilfælde er arvelig, men oftest skyldes en nervøs tilstand, som bunder i påvirkninger fra omgivelserne.

I almindelighed regner man med, at et fireårs barn kan tale »rent«, bortset fra visse grammatikalske fejltagelser. Men en del børn fortsætter med at udtale ordene forkert. I sjældne tilfælde er der tale om en alvorlig talelidelse, den såkaldte hørstumhed. Småtalefejl skyldes dog af og til, at forældrene taler babysprog med deres børn. Det lyder yndigt, når en toårig taler et sprog, som kun forældrene kan forstå. Mindre yndigt er det, når moderen svarer barnet i samme kaudervælsk. Det er dog meningen at vænne barnet til normalsprog, og unøjagtigheder fra den voksnes side kan blive svære at udrydde hos barnet.

Også rent organiske lidelser kan forårsage talefejl eller talevanskeligheder. F. eks. kan snøvlen hænge sammen med polyper. Hvis barnet sover med åben mund, trækker vejret lydeligt, ofte bliver forkølet og hører dårligere end sædvanlig, er der grund til at gå til læge.

Ganespaltning får også barnet til at tale gennem næsen. For denne lidelse kræves operation og af og til indsætning af sølvgane eller en ganeprotese af andet materiale.

Mange børn læsper på grund af tandbygningsfejl. Læspen er for øvrigt uhyre »smitsomt«. Børn efterligner de ældres talemåde – så hvis Deres barn læsper, kan det godt tænkes, at De gør det selv!

DEN almindeligste *stemme*fejl er hæshed, der kan hænge sammen med katarh i struben eller de øvrige luftveje, men lige så ofte forårsages af forkert brug af stemmen. En sådan »funktionel« hæshed er almindeligst hos bybørn. Mange børnehavebørn må råbe højt, hvis de skal gøre sig håb om at blive hørt, og i byens gader må de legende børn råbe for at konkurrere med larmen.

I dette tilfælde kan forældrene godt hjælpe børnene ved at forsøge at »dæmpe dem lidt ned«, men ellers må der fagfolk til at helbrede tale- og stemmelidelser.

MOD KARTOFFELSKIMMEL

POTA

udstrøes tørt

(anerkendt af Statens Forsøgsvirksomhed)

POTA-FABRIKEN - Gedved - Telf. 26

Den gyldne gudedrik

Hvad De bør vide om THE

Af afdelingschef Freytag, FDBs kolonialafdeling

OVER en flammende ild skal du sætte et kar med tre fødder. Karrets form og farve skal vise, at det har været flittigt brugt. Fyld dette kar med rent vand af smeltet sne og bring det til den varmegrad, der gør fisken hvid og krebsen rød.

Slå dette vand i en skål med spæde blade af en ung thebusk. Lad det stå så længe, at de første dampe, der danner en hvid sky, forsvinder. Drik så denne kostelige drik – langsomt og i andagt. Og du bliver glad og stærk, men det, du føler bagefter, kan ikke siges, det må opleves.

DISSE bevingede ord skrev digteren *Lien Long*, der levede for 1600 år siden i theens hjemland Kina. Allerede på dette tidspunkt var thedrikningen kendt både i Kina og Japan og omfattedes med mange og højtidelige ceremonier. Der gik mange hundrede år, inden theen i det 17. århundrede kom til Europa, og den dag i dag er englænderne og hollænderne sikkert ikke enige om, hvem der først havde den med.

Theplanten er en busk, der – når den vokser vildt – godt kan nå en højde af 8–10 m. Men når den holdes under kultur, får den sjældent lov til at vokse højere end 1½ –2 m. Theplanten har også en blomst, der i udseende minder om kirsebærblomsten. Hvor selve theplanten egentlig stammer fra, vides ikke, men man hælder til den anskuelse, at hjemstedet er det sydlige Østasien. I dag dyrkes hovedmængden af theen i Ceylon, Brit. Indien, Java, Sumatra og Brit. Østafrika. Kinas betydning som theland er svundet stærkt ind i de senere år og vil med de nuværende politiske forhold sikkert i den kommende tid sakke endnu mere agterud.

Som De sikkert ved, findes der både sort og grøn the, men begge sorter fremstilles af samme plante, kun behandlingen er forskellig. Hvis man vil producere sort the, gennemgår de friske blade forskellige processer. Det første, der sker, er den såkaldte visneproces, derefter kommer rulning og fermentering (gæringsproces), tørring og sortering. Ved fremstilling af grøn the springer man fermenteringen over, og derfor beholder bladene deres lyse farve. Alle disse processer skal udføres omhyggeligt og af øvede folk for konstant at fremstille en ensartet og pæn vare.

De fleste danske the-importører og selvfølgelig også FDB importerer ren, ublandet the og fremstiller selv sine blandinger afpasset efter danske forhold – der skal tages hensyn både til de danske smagsvaner og til det danske vands hårdhedsgrad. Det er slet ikke så lige til at fremstille en theblanding, der tilfredsstiller alle kræsne ganer, og vi kan således fortælle Dem, at vor kendte *Lakkawella-The* i dag er sammensat af tolv forskellige slags fine Ceylon- og Indientheer og er blevet gennemprøvet i måneder, inden vi igen efter krigen kunne indestå for, at det var den helt rigtige førkrigskvalitet, vi atter kunne levere.

Desværre er det vort indtryk, at ikke alle danske husmødre skænker thetilberedningen den samme opmærksomhed som kaffelavningen, og derfor har den høje sagkundskab – i dette tilfælde Det Internationale Thebureau – udfærdiget følgende 5 gyldne the-regler, som er såre enkle, og som absolut giver en stimulerende drik:

1. Skyl thepotten med varmt vand umiddelbart før brugen
2. Kom en måleskefuld the i thepotten pr. kop.
3. Brug altid frisk vand fra koldtvandshanen. Når vandet spilkoger, hældes det straks over thebladene.
4. Lad theen trække i 5 minutter. Ved kortere tid udvindes smagsstofferne ikke fuldt ud, og længere tid giver bitter the.
5. Rør rundt i thepotten inden De skænker. Til en god kop the kan høre sukker og mælk. (Aldrig fløde).

Ja, synes De ikke selv, at det er let og ligetil? Det sidste forslag med sukker og mælk vil sikkert ikke umiddelbart tiltale Dem, men prøv engang. Det kan være, at netop De er en af dem, der kan lide det.

Og må vi så til slut blot sige et par ord om theens opbevaring hos forbrugeren. The er en meget ømfindtlig vare, der tager imod al fremmed lugt, og De vil sikkert give os ret i, at the, der smager af krydderier, sæbe og lignende, ikke er nogen nydelse. Alt dette kan De undgå ved altid at opbevare theen i en blikdåse og på et tørt sted.

Selv om Danmark i dag jo er et kaffedrikkende land, og enkelte danskere endnu den dag i dag kun tyer til the, når de er syge, er der ingen tvivl om, at en kop the tillavet efter ovennævnte regler har fundet og vil kunne finde mange tilhængere – også i Danmark.

HAVEN

KÅL

Den normale afstand for kålhoveder er i almindelighed omkring 60 cm mellem rækkerne og det samme mellem planterne. Hvis man imidlertid er mere interesseret i at få mindre hoveder (der jo er bedst til de små husholdninger), så kan man selv få indflydelse herpå, idet man sætter kålen noget tættere, f. eks. går ned til 50 cm på begge ledder; hvis man omvendt hellere vil have så store hoveder som muligt (og det giver større totaludbytte), så forøger man simpelthen afstanden til omkring 75 cm.

Dette gælder det, man kalder for vinterkålen, altså hvid- og rødkål, til at bruge i løbet af vinteren. Når talen derimod er om den tidlige, som spids-, savoy- eller sommerkål, så bliver det under alle omstændigheder bedst at plante med 50–60 cm afstand.

ORMSTUKNE ÆBLER

Det er noget irriterende noget, men heldigvis kan man nu til dags ret let blive denne kedelige ødelæggelse kvit ved at sprøjte æbletræerne på et ganske bestemt tidspunkt; det vil i de fleste dele af landet blive i begyndelsen af juni, idet »recepten« nemlig siger, at der skal sprøjtes, lige når kronbladene er faldet.

De kemikalier, der har størst interesse, er parathionmidler, der skal fortyndes, således at der til en almindelig gulvspand (10 liter) tages 3 kubikcentimeter; dette er ikke nogen stor mængde, men man kan regne med, at det nogenlunde svarer til 1½ theskefuld. (Da stoffet er giftigt, skal skeen vaskes overordentlig grundigt efter brugen eller allerhelst for fremtiden kun bruges til kemikalier).

Man kan også bruge 1pct. af et Midol-middel, der indeholder insektgifte, og det bliver altså 100 gram til 10 liter vand.

I Deres brugsforening kan De få brochurer med alle oplysninger om disse midler.

RABARBERNE

Man har i den sidste måned fået en del rabarber-stilke, og i og for sig kan man godt fortsætte trækningen sommeren igennem; det er dog ikke nogen god forretning, da planterne let kan blive svækkede af ustandseligt at få fjernet bladene, som jo er arbejdsorganer. Langt bedre er det at lade planterne få en hvileperiode på en måned eller to. Da de fleste husholdninger bruger rabarber til suppe og grød ret ofte sommeren igennem, vil man ikke gerne undlade at tage stilke i et længere tidsrum; derfor indretter man sig lidt praktisk og inddeler planterne i to hold; fra det ene trækker man stilke, som der nu er brug for det, medens det andet hold står urørt.

I begyndelsen af månederne juni og august kan man så passende lade planterne »bytte roller«, og på den måde kan man altid have rabarber nok.

For rigtig at få groning i dem, kan man ved starten af hver hvileperiode give noget gødning og en god portion vand – og så iøvrigt skære blomsterstænglerne af, så snart de ses.

ESPALIERTRÆERNE

Vi er kommet så langt hen på året, at espaliertræerne har skudt så mange grene frem, at de begynder at blive generende – dels ved at gå for langt ud fra muren og dels ved at tage lyset fra de unge frugter. Og så må man til at beskære eller rettere knibe, som man plejer at sige. De sarte, grønne skud er nemlig så bløde, at man let med neglene kan »bide« dem over, ellers klarer man sig bedst med en lommekniv.

Det er nu ikke alene for at holde planten i ave, at man foretager denne knibning, nej, man skal samtidig prøve at få træet til at danne flere blomsterknopper. Derfor skal den første studsning foregå over 6–8 blade, og når der så senere på sommeren vokser nye skud ud fra de øverste bladhjørner, så skal der her knibes over 2–3 blade. Og skulle det ske, at der sidst på sommeren atter kommer et sæt skud frem – altså det tredie i sommerens løb – må de igen knibes over et par blade. På den måde er der dannet grundlag for, at der nederst på det første skud, der kom frem, er skabt knopper, der kan blive til blomster.

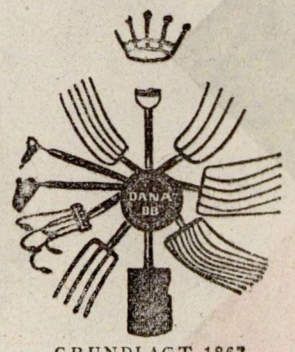

Større motor-energi...
ERGO
ENERGOL
MOTOROIL
BP
BP OLIE-KOMPAGNIET A/S

„DANA"-Redskaber

Høstleer, Spader, Grebe og Forke,
Roehakker, Haveredskaber.
Plovskær til alle Modeller.

„DANA"-Redskaber forener
Lethed med Styrke og leveres
under Garanti

A/S Brdr. Brincker
Grejsdal Hammerværk pr. Vejle
Telefon Vejle 93

GRUNDLAGT 1867

BØRN

Hvordan kolibrien blev fuglenes medicinmand

EN gang for længe siden holdt alle fuglene råd. De skulle vælge en medicinmand, en som kunne hjælpe dem, når de blev syge. Hvem skulle de vælge?

Den lille bitte kolibri – den

mindste af alle fugle – kender de smukke blomster og urter. Bestandig flagrer han fra blomst til blomst og suger honning med sit spidse næb. Han er så lille, at han kan flyve helt ind i en rose og en tulipan. Men selv om kolibrien er lille, er han vældig klog. Det ved fuglene – og derfor valgte de ham til deres medicinmand.

Kolibrien var stolt af sit nye hverv. Han fløj lige hen til en mark, der var fuld af blomster. Han undersøgte dem allesammen og fandt de bedste safter at lave medicin af. Så fløj han hen til en kæmpeeg. Der samlede han de små skåle fra egetræets agern. Han hældte blomstermedicin i alle de små agernskåle, og da de var fulde, satte han dem ind i et hul i en kæmpefyr.

Så kom fire fugle flyvende med en rede imellem sig, og i reden lå en lille syg blåmejse. »Her er din første patient,« sagde fuglene.

»Hent alle fugle,« sagde kolibrien, »vi skal synge sammen ved daggry.« Lige før solopgang var der fuldt omkring kæmpefyrren. Kolibrien bragte 32 agernskåle med medicin hen til reden med den syge blåmejse. Med sine tæer holdt han den røde blomst, som er hellig for fuglene. Han lod den vaje over den lille blåmejse, og hvert øjeblik gav han patienten en slurk af en agernskål.

I 4 dage sang fuglene for den syge mejse – men den fjerde dag hoppede den op af reden. »Jeg er rask,« kvidrede den, og så fløj de andre fugle hjem. »Kolibrien er en god medicinmand,« sagde de, og siden er de altid kommet til den for at få medicin.

Bliv anmelder ved Samvirke

KUNNE I ikke tænke jer at blive anmeldere?

I ved, at en anmelder er en mand, der i avisen skriver om film, teater eller bøger – en, der siger sin mening om det, han har set eller læst.

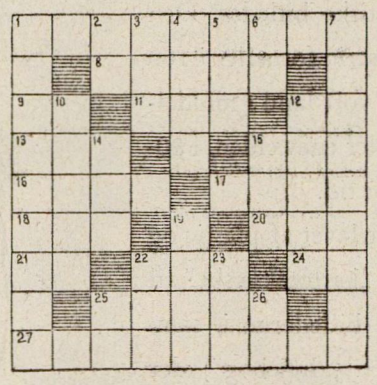
Nu er samlebillederne i Gardagryn, Davre-gryn og i kunstkaffe, og vi tror, at de vil interessere jer meget. Billederne kommer i fire grupper, men alt det blev der fortalt om i *Samvirke* nr. 9.

Men vi kunne godt tænke os at høre, hvad I synes om serien. I skal ganske kort fortælle, om I synes, fjernsynskikkerten er god, billederne sjove og spændende, og om I får hjælp af dem til at forstå jeres historie bedre o. s. v.

De fire bedste breve vil så blive trykt i *Samvirke*, og anmelderne belønnes med en lille præmie. Men husk, at brevene skal være *korte*.

Send jeres anmeldelse inden d. 1. juli til Samvirke, Njalsgade 15, København S., mærket: *Samlebilleder* uden på kuverten.

Børnenes juni-kryds

Mellem de rigtige løsninger trækkes lod om tre præmier. Løsningen, mrk. Junikryds, sendes inden den 20. juni til *Samvirke*, Njalsgade 15, København S.

Vandret: 1. rodfrugterne. 8. bekymring. 9. bemærk. 11. ligesom 5 lodret. 12. træart. 13. ind (tysk). 14. forsigtig. 15. skynde sig. 16. ske. 17. dyr. 18. spindeapparat. 20. benægtende. 21. talord. 22. madchef. 24. forkortelse. 25. doktorgrad. 27. en elektrisk leder, der fører strømmen ind i en vædske.

Lodret: 1. mindestene. 2. dengang. 3. løbe. 4. aflagde ed. 5. stor esbjergsk brugsforening. 6. to ens konsonanter. 7. meget begejstret. 10. køretøjet. 12. biord. 15. drengenavn. 19. til at spille med. 22. siger gøgen. 23. del af karakteristisk navn af kirsebærvin. 25. initialer. 26. husdyr.

FOR DE ALLERMINDSTE

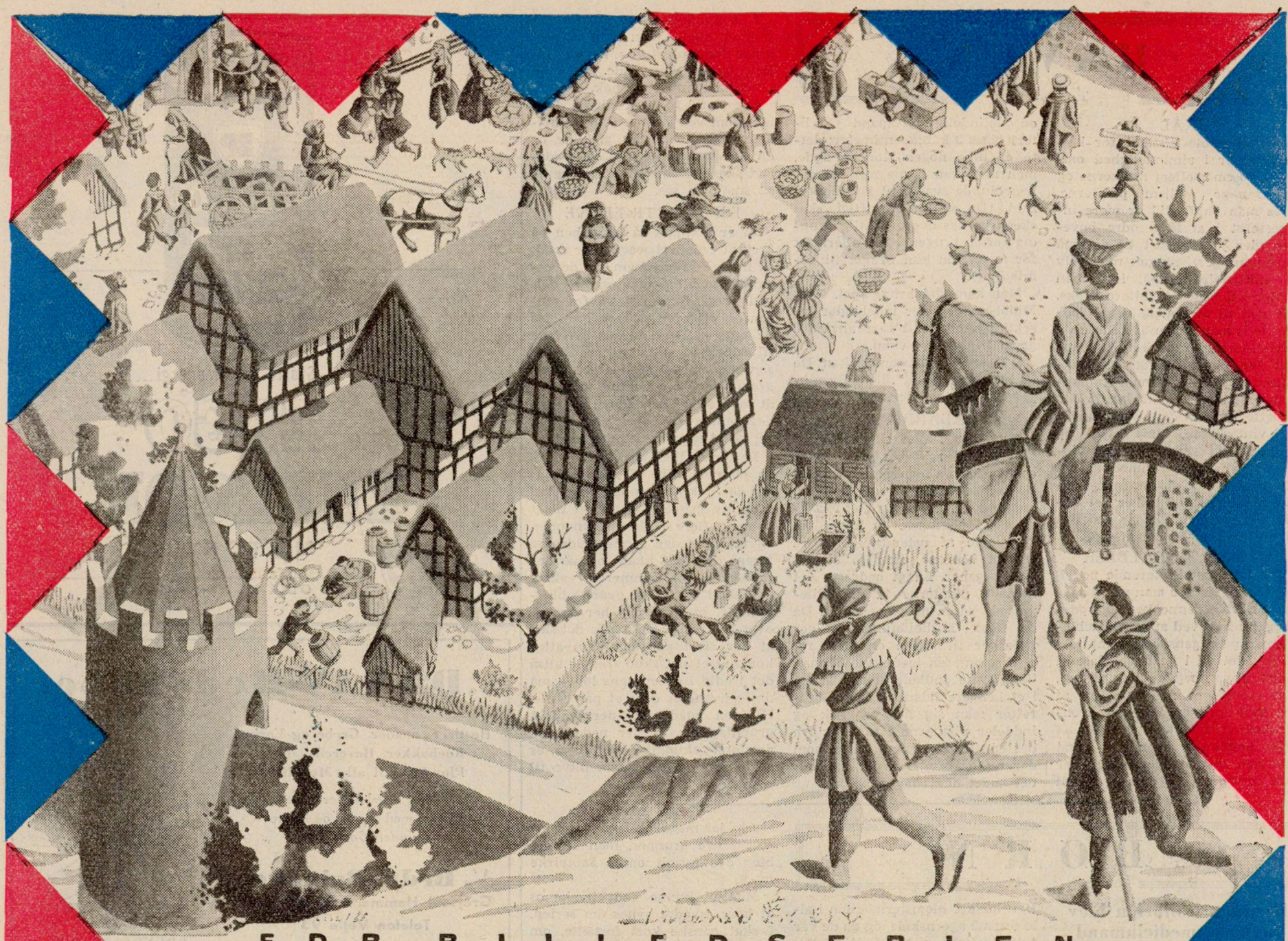
Kgl. dansk patent af 25. okt. 1904

DECROTTES
hals- og brystsaft,
et fremragende husmiddel, rigt på styrkende a-vitaminer, yndet af børn og voksne og uundværligt for rygere og talere.

DECROTTES
hals- og brysttablet
er velsmagende og lindrende og kan nu atter fås overalt.
Fabriken DECROTTES, Kbh. F. Tlf 2613

FDB BILLEDSERIEN

Vort land i fjernsyn

VÆR MED FRA STARTEN

i FDB billedserien „Vort land i fjernsyn". Der er billeder i DAVRE havregryn, GARDA byggryn og FDB kunstkaffe.

„Vort land i fjernsyn" er en helt ny form for billedserie med „fjernsynskikkert" og mange plastiske billeder. Den spændende serie fortæller i 160 billeder om vort land i middelalderen, under enevælden, i 80-erne og i vor tid.

Kikkerten er lavet af plastic og leveres i en „kartoteksæske" til at opbevare billederne i, sammen med en „drejebog", der fortæller alt om „Vort land i fjernsyn", og det hele koster **75 øre**

FÅS KUN I

Brugsen

Billedserien er udarbejdet af FDB i samarbejde med tegneren Paul Høyrup, børnepsykologen Jens Sigsgaard, Frøbelseminariet, og G. Bangert-Rasmussen, Nationalmuseet.

